

filos

σοφική λίθος

Τ.182 - ΕΤΟΣ 42' - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2022

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΩΣ ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ

Πώς χτίζεται ένας πολιτισμός

Ο πολίτης του κόσμου

Ένα νέο μοντέλο πολιτισμού

Ρώμη, Μεσοποταμία, Αίγυπτος

φιλοσοφική λίθος

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έκδοση του περιοδικού *φιλοσοφική λίθος* είναι αποτέλεσμα μη αμειβόμενης εργασίας. Αποτελεί μία εθελοντική προσφορά τόσο από πλευράς αρθρογράφων όσο και των υπολοίπων συνεργατών σε τεχνικά θέματα. Τα άρθρα που δημοσιεύονται είναι προϊόν έρευνας στους χώρους της επιστήμης, της τέχνης, της φιλοσοφίας και της μεταφυσικής.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΑ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

ΑΓ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ 29,
ΑΘΗΝΑ 11361
Τηλ. 210 8810830

Πληροφορίες:
www.nea-acropoli.gr

ΕΤΟΣ 42°, ΤΕΥΧΟΣ 182
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2022

Εκδότης

Ομάδα Ε. Ν. Α.

Διεύθυνση Σύνταξης

Κ. Φραντζικινάκης

Υπεύθυνος Ύλης

Π. Βεκρής

Ατελιέ

Π. Βεκρής, Δ. Γακηλάζος

Στοιχειοθεσία - Διόρθωση

Π. Μιχάλογλου, Α. Αλικάκου

Δημ. Σχέσεις - Διακίνηση

Π. Βεκρής

Μεταφράσεις

Ι. Αληζιώτη, Β. Αληζιώτη

Συνεργάτες

Σ. Παττακός, Σ. Κουκουβής, Ν. Τύμη, Π. Βεκρής,
Λ. Αλεξανδράκη, Β. Γεωργιοπούλου, Γ. Βούλγαρης
Χ. Κληματσίδας, Κ. Δαϊκίδου, Α. Χατζημπαλάση
Έ. Μιλοβάνοβα, Δ. Γακηλάζος, Ι. Σταυρουλάκης,
Ν. Κομπογιάννης, Μ. Κατίνας, Φ. Ζαχαριάδης, Γ.
Πίτσικας, Ο. Παππάς

περιεχόμενα

3. Από τον εκδότη

4. Αρχαία Αίγυπτος: Η Γη του Μυστηρίου

7. Πολιτισμοί ως Τρόπος Σκέψης: Ρώμη

10. Πολιτισμοί ως Τρόπος Σκέψης: Μεσοποταμία

14. Η Ιδανική Πολιτεία του Πλάτωνα

20. Αίτημα για ένα Νέο Πολιτισμό:

Ο Ρόλος της Πολιτικής ως Επιστήμης

26. Ο Πολίτης του Κόσμου

30. Ένα Νέο Μοντέλο Πολιτισμού

34. Στο επόμενο τεύχος

Πριν από χρόνια ένα σύνθημα σε έναν τοίχο μου είχε κινήσει την προσοχή. Αυτό έλεγε: «ο πολιτισμός σας χάνεται μόλις κοπεί το ρεύμα». Αναρωτήθηκα αν ήταν όντως έτσι. Έχει άραγε ο σύγχρονος δυτικός πολιτισμός, που όλοι απολαμβάνουμε τις ανέσεις του, να επιδειξεί κάτι που εξακολουθεί να υπάρχει χωρίς το ηλεκτρικό ρεύμα; Σίγουρα τα τεχνολογικά επιτεύγματά του όχι. Οι μεγάλες ή μικρές θαυμαστές μηχανές θα κείτονται «άψυχες» χωρίς την «ζωή» του ηλεκτρισμού. Κάποια έργα τέχνης ή κάποια λογοτεχνικά έργα ίσως ναι. Αυτά μπορεί να παραμείνουν, για να τα θαυμάζουμε στο φως του ήλιου ή ενός κεριού. Είναι λίγο ειρωνικό ότι ο πολιτισμός και οι ζωές μας έχουν φτάσει σε ένα σημείο που εξαρτώνται αποκλειστικά και μόνο από μια πηγή ενέργειας. Ίσως χρειαζόμαστε ένα νέο μοντέλο πολιτισμού.

Ο άνθρωπος της προ-βιομηχανικής εποχής είχε μεγάλη επαφή με το φυσικό του περιβάλλον. Οι πιο πολλοί ήταν αγρότες ή ζούσαν στην εξοχή. Και η επαφή τους αυτή με το φυσικό περιβάλλον τα μεγάλα δάση, τις σκοτεινές νύχτες και τον έναστρο ουρανό τους έδινε μια αρκετά φυσική αίσθηση του μεγαλείου ενός «κάτι» που τους ξεπερνούσε. Κάτι του μυστηριώδους αλλά όχι απαραίτητα τρομακτικού, ένα αίσθημα μυστηρίου και μεγαλείου. Αυτό ήταν κάτι το θετικό και βοηθούσε στην φυσική και ψυχολογική τους ισορροπία. Αυτό σίγουρα λείπει από εμάς. Σήμερα, ο δυτικός πολιτισμός και οι συνθήκες ζωής έχουν αλλάξει ριζικά. Σήμερα οι πολίτες ερχόμαστε σε επαφή σχεδόν αποκλειστικά με τεχνητά αντικείμενα. Τέτοια αντικείμενα τα κατασκευάζουμε οι ίδιοι ή γινόμαστε μέρος της καταναλωτικής αλυσίδας τους. Όπως επισημαίνει ο σπουδαίος θεωρητικός φυσικός και φιλόσοφος, Bernard d'Espagnat, από αυτά τα αντικείμενα εξ' ορισμού τους λείπει το μυστήριο. Όχι απαραίτητα επειδή όλοι ξέρουμε το πώς λειτουργούν (π.χ. ένα αυτοκίνητο ή ένας Η/Υ) αλλά επειδή ξέρουμε ότι υπάρχουν άνθρωποι που ξέρουν το πώς λειτουργούν. Έτσι έχουν χάσει οποιοδήποτε μυστήριο μπορεί να είχαν. Συνεπώς αυτή η αίσθηση του μεγαλείου και του δέους απέναντί στο «κάτι» ανώτερο από εμάς κινδυνεύει να χαθεί. Και αυτό θα ήταν κρίμα να συμβεί για την ανθρωπότητα.

Ευτυχώς στην εξέλιξη της επιστήμης, πέρα από την τεχνολογία πχ της κατασκευής υπολογιστών κλπ.– όταν κοιτάς στα θεμέλια της επιστήμης παρατηρείς ότι αυτή αδυνατεί να περιγράψει πώς λειτουργεί ο κόσμος – όπως π.χ. θα μπορούσε ένα τεχνικό να περιγράψει πώς λειτουργεί ένας Η/Υ ή ένα κινητό. Η κλασική επιστήμη του 17ου ή 18ου αιώνα για πολύ καιρό ήλπιζε ότι θα το κατάφερνε αυτό. Αλλά η ίδια η επιστήμη φαίνεται τώρα ότι γνωρίζει τους περιορισμούς της. Δεν θα μπορέσει ποτέ, μόνη της να αποκαλύψει τη γυμνή αλήθεια για τον κόσμο.

Ο φιλόσοφος και ιδρυτής της Νέα Ακρόπολης, Jorge A. Livraga, πρότεινε ένα πυραμιδικό μοντέλο πολιτισμού βασισμένο στις 4 πτυχές της ανθρώπινης σφαίρας Επιστήμη, Θρησκεία, Πολιτική και Τέχνη, όλες ενωμένες με το νήμα της φιλοσοφίας. Τέτοια παραδείγματα ενότητας είχαν δημιουργήσει στο παρελθόν θαυμάσιους πολιτισμούς. Αν ακολουθήσουμε τις αρχές που τους ενέπνευσαν ίσως μπορούμε να ξεκινήσουμε την δόμηση ενός νέου και καλύτερου πολιτισμού που να μην χάνεται μόλις πέσει το ρεύμα.

editorial

Μετά από 40
συνεχόμενα
χρόνια έκδοσης
του περιοδικού
Νέα Ακρόπολη
συνεχίζουμε να
αναζητούμε τη
φιλοσοφική λίθο...

Όλα τα παραπάνω
δεν αποτελούν
πλέον για μας
διανοητικές
αλήθειες, αλλά
έναν τρόπο ζωής,
που βελτιώνει
καθημερινά τον
εαυτό μας και τον
κόσμο.

Το αλχημικό έργο
βρίσκεται σε
εξέλιξη...

Αρχαία Αίγυπτος: Η Γη του Μυστηρίου

Κείμενο: Αναστασιάδης Γιώργος

Για την αρχαία Αίγυπτο έχουν γραφτεί πολλά βιβλία, άρθρα και μελέτες, έχουν γίνει πολλά ντοκιμαντέρ και κινηματογραφικές ταινίες. Η συγγραφή ενός άρθρου ακόμα, σημαίνει την επανάληψη όσων έχουν γραφτεί μέχρι τώρα. Σε αυτό το άρθρο θα γίνει μια προσπάθεια σύνθεσης των σημαντικότερων στοιχείων του αρχαίου Αιγυπτιακού πολιτισμού, έτσι ώστε να φανερωθεί το Μυστήριο, η Ομορφιά, η Μεταφυσική και ο Πολιτισμός αυτής της πανάρχαιας χώρας.

Σύμφωνα με τον Αιγύπτιο ιστορικό του 3ου αιώνα π.Χ., Μανέθωνα, οι Φαραωνικές δυναστείες ξεκινάνε το 3200 π.Χ. και φτάνουν μέχρι την τελευταία Πτολεμαϊκή δυναστεία που τελειώνει το 30 μ.Χ., όταν οι Ρωμαίοι ενσωματώνουν την Αίγυπτο στην αυτοκρατορία τους. Η επίσημη επιστήμη βασίζεται σε αυτή την χρονολόγηση και μας παρουσιάζει έναν πολιτισμό που παρέμεινε ζωντανός για 5.000 χρόνια περίπου. Δεν υπάρχουν στοιχεία για κανέναν άλλον πολιτισμό που να έχει διατηρηθεί τόσες χιλιάδες χρόνια.

Οι αρχαίοι Έλληνες ονόμαζαν Αίγυπτο την αρχαία χώρα της ΚΕΜ, λέξη που σημαίνει μυστήριο και αίνιγμα.

Μετά από 1.700 χρόνια έρχεται ο Ναπολέων για να ανακαλύψει αυτόν τον αρχαίο πολιτισμό της Αιγύπτου και να δώσει μια τέτοια ώθηση, που οδήγησε στο να ασχολούνται

σήμερα εκατοντάδες επιστήμονες με αυτόν τον αρχαίο πολιτισμό.

Για πολλούς σύγχρονους ερευνητές, οι παραδόσεις των αιγυπτιακών πηγών μιλάνε για μία προ-δυναστική Αίγυπτο, πριν από τον Μένες, που βυθίζεται στον χρόνο περισσότερο από 70.000 χρόνια. Σύμφωνα με αυτές τις παραδόσεις, πριν από τις φαραωνικές δυναστείες, τον κατάλογο των οποίων συνέταξε ο Μανέθωνας και μας χρησιμεύει σήμερα σαν οδηγός ερμηνείας του αιγυπτιακού παρελθόντος, υπήρξαν άλλοι κύκλοι που είχαν ταυτιστεί με τους θεολογικούς ζωομορφισμούς του Γερακιού, του Σκορπιού, του Ιχθύ κ.λπ.

Θρησκεία

Μια πολύ βαθιά κοσμοθεωρία, είχε βάλει τους Αιγύπτιους σε επαφή με απόκρυφες πραγματικότητες. Μια από αυτές είναι ότι όλα τα ζωντανά όντα δεν είναι παρά υλικές σκιές αόρατων κι αθάνατων ψυχών, των οποίων οι οικογένειες ή ομάδες διοχετεύονται και προστατεύονται από μεγάλες Κοσμικές Ψυχές, που διοικούν τα πεπρωμένα του σύμπαντος με μυστηριώδη για τον άνθρωπο τρόπο.

Το Αιγυπτιακό θρησκευτικό σύστημα επέτρεπε πολλά σχήματα, τα οποία δρούσαν σε πολλά επίπεδα, επειδή σεβόταν το πλήθος των επιπέδων συνείδησης των ανθρώπων.

Έτσι μπορούσαν να συνυπάρχουν:

- Η πλήρης αφαίρεση, η οποία επέτρεπε την επαφή με τον παγκόσμιο νόμο.
- Ο Μονοθεϊσμός.
- Ο Πολυθεϊσμός ή οι διάφορες επιμέρους πλευρές της ενότητας, με τις οποίες εκφραζόταν η θεότητα.

Αυτή η πραγματικότητα των πολλών θεών είχε τελικό σκοπό να δώσει σε κάθε άτομο τη δυνατότητα να πάρει αυτό που είχε ανάγκη.

Η αιγυπτιακή θρησκεία βασίζεται στην ιδέα του ΚΑ: του πνεύματος - ζωής που δρα μέσω της δημιουργίας και συντηρεί τα κοινά όντα του σύμπαντος. Το Κα είναι η κινητήρια δύναμη του ανθρώπινου όντος, το κέντρο της ζωτικής δύναμης, το οποίο αναβλύζει και εμψυχώνει ό,τι το περιβάλλει. Ο Φαραώ, βυθισμένος στην πηγή του παγκόσμιου Κα, επιφορτίζεται συνεχώς να διαμοιράζει σε όλους τους ανθρώπους ενέργεια και ζωή.

Οι θεοί έχουν χιλιάδες πρόσωπα, κάτι που γίνεται δεκτό ως αναγκαιότητα, γιατί κάθε πρόσωπο έχει κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, που είναι αναντικατάστατο. Είναι προτιμότερο να βλέπει την όψη, την οποία ο ίδιος επιθυμεί να δει, γιατί κάθε άνθρωπος αντιλαμβάνεται διαφορετικά τον Θεό.

Ολόκληρη η γη της Αιγύπτου είναι καλυμμένη από ναούς. Κάθε πόλη τιμά ιδιαίτερα μια θεότητα. Η Ηλιούπολη τον Ατούμ Ρα, η Μέμφιδα τον Φθα, η Ερμούπολη τον Θωτ, η Άβυδος τον Όσιρι, οι Θήβες τον Άμμωνα, η Εντφού τον Ώρο, η Φίλε την Ίσιδα, η Δέντερα την Αθώρ.

Σε αυτές τις πόλεις αναπτύχθηκαν λατρείες σε τοπικές θεότητες που, παρόλο που εκφράστηκαν με διαφορετικά σύμβολα, βασίζονταν πάντα στη γνώση μιας Απόλυτης Θεότητας, που είναι η Μία και Αγνωστη Θεότητα, πιο πέρα από τις πολυάριθμες μορφές της.

Στα αιγυπτιακά θρησκευτικά κέντρα βρίσκουμε λοιπόν την εικόνα μιας θείας Εννεάδας, που πηγάζει από το απόλυτο μυστήριο κι εκφράζεται σε εκδηλώσεις κατανοητές από τους ανθρώπους. Τα ονόματα των Εννεάδων διαφέρουν από πόλη σε πόλη, αλλά η Πρώτη Αρχή συμπίπτει πάντα στο αίνιγμα. Ο Εσωτερισμός των Εννεάδων καταλήγει στην εκλαΐκευση μερικών Τριάδων, όπου οι τρεις ρίζες της Θεότητας, δηλαδή Πατέρας, Μητέρα και Υιός, είναι παρούσες.

Το Αιγυπτιακό Ανκ: Το κλειδί της ζωής

Τέχνη

Είναι μια τέχνη ρεαλιστική. Το ανθρώπινο ον απεικονίζεται σε μια πραγματικότητα τεσσάρων διαστάσεων, δηλαδή σαν όγκος που αναπτύσσεται στον χρόνο. Ο ρεαλισμός της αιγυπτιακής τέχνης έγκειται σε αυτήν τη σταθερή απόφαση για την ένωση των διαφορετικών όψεων και της δυναμικής ενέργειας που τις συνδέει.

Κατά την διάρκεια τριών χιλιάδων χρόνων οι Αιγύπτιοι δεν άλλαξαν αυτή την μέθοδο απεικόνισης. Δεν αναπαρίσταναν τις εντυπώσεις που δίνει το φυσικό μάτι, αλλά ό,τι το πνευματικό μάτι τους έκανε να αντιλαμβάνονται. Η επικράτηση της

Το μεταθανάτιο ζύγισμα της καρδιάς του ανθρώπου

όρασης του πνευματικού ματιού πάνω στο φυσικό εμφανίζεται ως το βασικό χαρακτηριστικό της αιγυπτιακής τέχνης.

Οι Αιγύπτιοι καλλιτέχνες βρίσκονταν πάντα σε στενή εξάρτηση με την μεταφυσική και τον πνευματικό κόσμο. Είναι πιθανό τα μεγάλα θρησκευτικά κέντρα να είχαν σχολή, όπου οι καλλιτέχνες μάθαιναν όλα τα στοιχεία της τέχνης τους.

Στην Ζωγραφική, το χρώμα ήταν πάντοτε ένα τρόπος μεταφοράς των αξιών, των βασικών ιδεών που συνδέονται με την φύση των όντων και των πραγμάτων, και όχι με την όψη τους.

Στην Αρχιτεκτονική οι πυραμίδες αποτελούν ένα σύνολο λειτουργικών κατασκευών προορισμένων για μεταθανάτια και μνητική λατρεία. Η πυραμίδα είναι η εικόνα του κόσμου.

Κάθε επίγεια κατασκευή ήταν αντανάκλαση μιας πνευματικής ιδέας που μόνο ένας σοφός θα ήταν ικανός να προσεγγίσει και να εμπνευστεί.

Άνθρωπος

Ο άνθρωπος συμμετέχει στον κόσμο με το Σεκέμ, τη ζωτική δύναμη που εμπνυχώνει όλο το Σύμπαν. Το σημαντικό είναι να γνωρίζει το αληθινό όνομά του, το Ρεν, το οποίο διαφυλάσσει την ταυτότητά του. Το Ρεν είναι ένα ον μοναδικό.

Ο άνθρωπος αποτελείται από 7 συστατικά μέρη:

1. Κατ, το ανθρώπινο σώμα
2. Κειβίτ, αυτό που καθορίζει την μορφή
3. Κα, η ζωτική ενέργεια μέσω της οποίας συμμετέχει στην παγκόσμια ζωή
4. Αβ, η καρδιά που είναι η έδρα της διάνοιας
5. Βα, η αθάνατη ψυχή του ανθρώπου
6. Ακ, το πνεύμα που εγκαταλείπει το σώμα την στιγμή του θανάτου
7. Σαχού, το ον που παραμένει αναλλοίωτο πέρα από τις αλλαγές

Η Μυστηριώδης Αίγυπτος δονεί μέσα στην ψυχή μας. Όπως δονεί και η αρχαία Ελλάδα, η Ρώμη, η Ινδία, η Αμερική... Οι πυραμίδες της σαν μνητικά κέντρα, οι Ναοί χτισμένοι κατά μήκος του ποταμού Νείλου, οι τάφοι σαν πέρασμα στην άλλη ζωή, οι Μυστηριακές αντιλήψεις, όλα αυτά που οδηγούν εκατομμύρια επισκέπτες στα ερείπια της σημερινής Αιγύπτου. Όλα αυτά που προέρχονται από την Αίγυπτο και αγγίζουν με ακατανόητο τρόπο τις καρδιές μας.

Η αρχαία Αίγυπτος πήρε μαζί της μεγάλο μέρος του Μυστικού της. Μας αφήνει έκπληκτους μπροστά στα μυστήρια της και μας προκαλεί να την ανακαλύψουμε.

Πολιτισμοί ως τρόπος σκέψης: Ρώμη

Κείμενο: Δαϊκίδου Καίτη

Ρώμη, αρχικά μια μικρή ασήμαντη πόλη, μια χώρα στην συνέχεια, μια τεράστια αυτοκρατορία στο τέλος. Ο Δαυίδ που έγινε Γολιάθ.

Η Ρώμη είναι ένα μεγαλειώδες παράδειγμα για το πως μπορεί ένας πολιτισμός να εμπνεύσει και να διαμορφώσει άπειρες γενιές ανθρώπων μέσα από το πέρασμα τόσων αιώνων.

Πως γίνεται να διατηρείται σχεδόν ανέπαφο το πνεύμα του μετά από τόσους αιώνες ιστορικών αλλαγών; Γίνεται, γιατί η Ρώμη προσπάθησε και ενσάρκωσε μια μεγάλη ιδέα.

Η λεγόμενη ρωμαϊκή αυτοκρατορία, στην ακμή της, εκτεινόταν σε όλο τον τότε γνωστό κόσμο στην δύση. Αγκάλιασε και ενοποίησε ισότιμα, όσους πολιτισμούς είχαν αναπτυχθεί πριν από εκείνη. Γεννήθηκε στην ιταλική χερσόνησο στην μικρή πόλη Ρώμη και σιγά – σιγά ένωσε σχεδόν όλο τον κόσμο. Ο ρωμαϊκός κόσμος βασίστηκε και εμπνεύστηκε από τον ελληνικό πολιτισμό, έχουμε λοιπόν τον Έλληνο-ρωμαϊκό πολιτισμό που επέτρεψε στον κόσμο να βιώσει την πρώτη ουσιαστική έννοια της παγκοσμιότητας, δημιουργώντας ένα περιβάλλον σεβασμού, ανεκτικότητας και ασφάλειας για όλους. Ο ρωμαϊκός πολιτισμός ήταν η ενσάρκωση της δύναμης

και του μεγαλείου και καθρεπτίζεται μέσα στον «πολίτη του κόσμου», και το «ρωμαϊκό δίκαιο».

Αν μπορούσαμε με μια πρόταση, να περιγράψουμε αυτόν τον πολιτισμό, θα λέγαμε: ένας πολιτισμός με στρατιωτική πειθαρχία, εμπνεόμενος από το ιδεώδες της δικαιοσύνης και με όραμα να ενώσει τον κόσμο. Γιατί ουσιαστικά αυτό ήταν και αυτό ακριβώς έκανε.

Η Ρώμη μεγαλούργησε σε πολλούς τομείς. Στο θέμα της διακυβέρνησης, της εκπαίδευσης, της τέχνης, της επιστήμης, της θρησκείας. Και όμως σε κανένα τομέα δεν δημιούργησε κάτι απόλυτα νέο ή πρωτότυπο. Έκανε όμως το πολύ απλό και ταυτόχρονα μεγαλειώδες: εκτίμησε αυτό που προγενέστεροι πολιτισμοί είχαν δημιουργήσει, το σεβάστηκε το εμπλούτισε και κυρίως το ΕΦΑΡΜΟΣΕ. Σε όλους τους τομείς, εφάρμοσε όλα όσα πήρε, και το έκανε με μεγάλη συνέπεια και γιαυτό είχε μεγάλη αποτελεσματικότητα.

Η νεογέννητη Ρώμη αρχικά βασίστηκε στους γεννήτορες της, τους Ετρούσκους, έτσι η πρώτη Ρωμαϊκή δημοκρατία βασίστηκε στους νόμους που θέσπισε ο Νουμάς. Ο Νουμάς είχε ελληνική παιδεία, ευγένεια, χαρακτήρα, ταπεινοφροσύνη, αγάπη και δικαιοσύνη. Βασίλεψε μετά τον Ρωμύλο και ήταν

Μάρκος Αυρήλιος: Ο Στωικός φιλόσοφος που έγινε Αυτοκράτορας της Ρώμης

ο βασικός νομοθέτης της. Από τους Ετρούσκους όμως πήρε επίσης τις πνευματικές βάσεις, τον σεβασμό για το ιερό και την προσπάθεια να εκφράσει το ιερό, το ανώτερο στην γη.

Από τους Έλληνες πήρε, την διάνοηση, την φιλοσοφία, το θρησκευτικό πάνθεον.

Από την Αίγυπτο την τέχνη και την αισθητική της, την πειθαρχία της.

Από όλους τους προγενέστερους πολιτισμούς πήρε στοιχεία ιατρικής, αρχιτεκτονικής, ποίησης, έκφρασης, πολεμικής τακτικής, τελετουργικών τυπικών, κλπ

Αναγνώρισε δηλαδή κάθε τι σημαντικό που βρήκε, το εκτίμησε, το σεβάστηκε και το ενσωμάτωσε στα δικά της στοιχεία.

Αυτό θα λέγαμε ήταν και το κύριο χαρακτηριστικό της, η δύναμη ένωσης, η ενοποίηση.

Στην πράξη, αυτή την προσπάθεια ενοποίησης την βλέπουμε στην κοινωνική και πολιτική ζωή των πολιτών της. Στην Ρώμη γεννήθηκε η ιδέα ότι ο πραγματικά πολιτισμένος άνθρωπος δεν έπρεπε να ανήκει μόνο σε μια πόλη ή χώρα, αλλά σε ολόκληρο τον κόσμο. Και ο ενωμένος αυτός κόσμος χρειαζόταν μία κοινή γλώσσα: η λατινική έπαιξε αυτόν τον ενοποιητικό ρόλο. Επίσης χρειαζόταν ένα Δίκαιο, κοινούς ηθικούς κανόνες, και ένα πολιτιστικό κέντρο μία μεγαλοπρεπή πρωτεύουσα.

Αυτή η ενοποίηση όμως δεν απέκλειε την διατήρηση της ταυτότητας των λαών που είχαν ενωθεί στην *pax romana*. Μέσα στην ρωμαϊκή αυτοκρατορία, πολίτες όλοι με κοινές υποχρεώσεις και δικαιώματα, που όμως διατήρησαν τον

σεβασμό τους για την κουλτούρα, την γλώσσα, την θρησκεία και ήθη και έθιμα κάθε λαού που ενώθηκε και ταυτίστηκε μαζί της. Η ένωση των λαών δημιούργησε, εμπλούτισε την αυτοκρατορία και οι λαοί εμπλουτίστηκαν ενδυναμώθηκαν από αυτήν.

Η συνεισφορά της Ρώμης δεν ήταν απλά η έννοια της αυτοκρατορίας -αφού αυτή η ιδέα ήταν ήδη γνωστή και είχε εφαρμοστεί από την αρχαιότητα- αλλά το να θεωρείται Ρωμαίος πολίτης κάθε πολιτισμένος άνθρωπος, ο οποίος μπορούσε να έχει γεννηθεί σε οποιοδήποτε μέρος της απέραντης αυτοκρατορίας. Επίσης, το ότι όλα τα πάνθεα, οι ιδεολογίες, τα ήθη και τα έθιμα είχαν θέση σε ένα αυτοκρατορικό, πολιτισμένο και οργανωμένο υπερ-κράτος, βασισμένο σε θεσμοθετημένα δικαιώματα και καθήκοντα, στο οποίο ο φυσικός νόμος που εκπορεύεται από την ίδια τη φύση, τον κόσμο και τον άνθρωπο, βρισκόταν πάνω από τις κρίσεις οποιασδήποτε κυβέρνησης.

Επιπλέον, η Ρώμη πρόσφερε την ιδέα του “πολίτη του κόσμου”: μιας ανθρωπότητας ενωμένης από την ίδια της τη φύση. Καλλιέργησε την αρχή πως αυτή η ένωση δεν θα έπρεπε να επηρεάζεται από τις διαφωνίες των ανθρώπων σχετικά με την ονομασία των θεών, ούτε σχετικά με τις διαφορές του λευκού, του μαύρου ή του κίτρινου δέρματος.

Μια ασπίδα τοποθετημένη στην Σύγκλητο το 27 π.Χ. και διακοσμημένη με τις αρετές του ηγεμόνα, είναι το πιο χαρακτηριστικό στοιχείο για να καταλάβουμε την έννοια του δικαίου και την αντίληψη για τον ηγεμόνα. *Virtus* – Αρετή, *Clementia* – Μετριοπάθεια, *Iustitia*- Δικαιοσύνη, *Pietas* – Ευσέβεια. Οι αρετές του ηγεμόνα, οι αρετές που κάθε πολίτης, κάθε κύτταρο αυτού του ζωντανού οργανισμού έπρεπε να εκφράζει.

Στην τέχνη, και ειδικότερα στην αρχιτεκτονική, βασίστηκαν κυρίως στην ελληνική και την ετρουσκική κλασική τέχνη. Έφτιαξαν έργα μεγαλειώδη αφιερωμένα στην θεότητα. Έργα που παρουσίαζαν την αγάπη τους για την ζωή αλλά με μια στιβαρή και προσεγμένη έκφραση. Δεν ύμνησαν τον άνθρωπο και την κατοικία του, ύμνησαν όμως τον θεό και τίμησαν τον αυτοκράτορα. Είχαν την τάση και την στάση να υψώσουν ναούς και ανάκτορα προς τιμήν και προς υπενθύμιση της αποστολής και του Έργου. Δεν δημιούργησαν πρώτοι τους τρούλους, τις γέφυρες, τις αψίδες ή τα υδραγωγεία αλλά δημιούργησαν τόσο μοναδικά κτίσματα που άλλαξαν την όψη του κόσμου.

Άγαλμα του θεού Μίθρα

Ασχολήθηκαν επίσης με κοινωφελή έργα τα οποία έθεσαν στην υπηρεσία όλων των ανθρώπων, όπως τα υδραγωγεία, δημιούργησαν δρόμους ένωσαν όλη την αυτοκρατορία και πολλοί από αυτούς υπάρχουν ακόμα και σήμερα, όπως η Εγνατία οδός.

Στον τομέα της επιστήμης δεν δημιούργησαν τίποτα νέο αλλά εφάρμοσαν όλα τα ήδη ανακαλυμμένα. Η ρυμοτομία των πόλεων, το αρδευτικό σύστημα, τα λουτρά είναι κάποια από αυτά.

Η ποίηση μέσα από τον Βιργίλιο έφτασε σε μεγάλο ύψος και έδωσε ώθηση και έμπνευση στην Ρώμη να αναζητήσει και να εκφράσει το πεπρωμένο της.

Η λατινική γλώσσα ήταν το μέσο, ένα δώρο στην ανθρωπότητα, που συνέλεξε και αποτύπωσε χιλιάδες έργα τέχνης, συγγράμματα, ενώ έγινε κοινός πόλος ανάμεσα στους λαούς της ανατολής και της δύσης, παραμένει ως κλασική γλώσσα και επηρεάζει ακόμη και σήμερα.

Στην θρησκεία τους υιοθέτησαν πολλά πάνθεα και ένωσαν το ελληνικό, αιγυπτιακό, ετρουσκικό και περσικό πάνθεο. Αγαπημένη θεότητα που κυρίως τιμήθηκε από τις ρωμαϊκές λεγεώνες ήταν ο Μίθρας, ο θεός του ουράνιου φωτός που ταυτιζόταν με τον ήλιο, πρόμαχο της δικαιοσύνης και της αλήθειας κατά των σκοτεινών δυνάμεων του κακού. Ο Μίθρας ταυτίστηκε με το πρότυπο του ηλιακού ήρωα που, όπως ο ήλιος, μπορεί να αναγεννηείται καθημερινά, ο ακαταμάχητος ήλιος.

Ως συνέχεια, βλέπουμε να δημιουργείται μια λατρεία αφηρημένων εννοιών, όπως η Ομόνοια, Τύχη, Αφθονία, Ειρήνη, Συγκαρδία-Concordia, σε μια προσπάθεια να αποστασιοποιηθούν από τους προσωπικούς θεούς που είχαν σχεδόν ανθρωποποιηθεί και να ανυψώσουν την έννοια της λατρείας.

Η Ρώμη έγινε τόπος φιλοξενίας πολλών φιλοσοφικών σχολών με κυριότερο ρεύμα τον Στωικισμό. Ο Στωικισμός εμπεριέχει μέσα του το πνεύμα της παγκόσμιας Ρώμης, θα λέγαμε ότι είναι το ίδιο το πνεύμα του πολιτισμού της. Ο Στωικισμός μιλά για την ελευθερία του ατόμου να αναλάβει την ευθύνη του εαυτού του, να αναλάβει την μοίρα του, τον δρόμο και την ευθύνη του δίνοντας την συγκατάθεση του στο Θεό για όσα εκείνος κρίνει σωστά να γίνουν. Είναι μια στάση πολύ εσωτερική, αγωνιστική που μεταλλάσσει τον άνθρωπο σε Άτομο και τον μετατρέπει σε Πολίτη. Η φιλοσοφία αυτή ενώνει τα δύο άκρα μέσα μας, ενώνει την ύλη και το πνεύμα, ενώνει τον άνθρωπο με τον εαυτό του και ακριβώς για αυτό μπορεί να τον ενώσει με τον συνάνθρωπο, με την Μοίρα και τους Θεούς και άρα να ενώσει όλη την Αυτοκρατορία.

Η Ρώμη ήταν ένα φαινόμενο. Ένα φαινόμενο, ένας πολιτισμός που έδωσε τάξη, ευημερία και ειρήνη όσο διήρκεσε και που πριν πεθάνει μετέδωσε την πολιτιστική του κληρονομιά στην Δύση.

Ότι στοιχεία παρελθόντος πήρε, τα μετέλλαξε και τα εμπλούτισε με ρεαλισμό και μεγαλείο.

Το μεγάλο δώρο που έκανε στην ανθρωπότητα είναι η ιδέα του ελεύθερου και υπεύθυνου πολίτη ο οποίος μέσα σε ένα σύστημα δικαίου μπορεί να αλλάξει τον κόσμο και τον εαυτό του. Η Pax Romana δεν ήταν απλά μια περίοδος ειρήνης αλλά ένα όνειρο ένωσης των ανθρώπων, ένα όνειρο που αυτός ο πολιτισμός κατάφερε να το εφαρμόσει. Άρα ίσως ακόμα μπορούμε να πραγματώσουμε και εμείς το όνειρο.

Πολιτισμοί ως τρόπος σκέψης: Μεσοποταμία

Κείμενο: Βενέτης Γιώργος

Η Μεσοποταμία, η οποία περιελάμβανε το μεγαλύτερο τμήμα του σύγχρονου Ιράν, πήρε το όνομά της από τα δύο σημαντικά ποτάμια που κυλούν στο έδαφός της: τον Τίγρη και τον Ευφράτη. Οι δυο ποταμοί με τις πλημμύρες τους χάριζαν ζωή στην περιοχή και μπόρεσαν να δημιουργήσουν έναν τόπο που θα φιλοξενούσε έναν από τους πιο παλιούς πολιτισμούς της ανθρωπότητας. Σύμφωνα με τις ιστορικές πηγές, η έναρξη του πολιτισμού τοποθετείται στην 5η -6η χιλιετία π.Χ., χωρίς να αποκλείεται η παλαιότητά του να είναι πολύ μεγαλύτερη.

Στην περιοχή κατοίκησαν ινδοάρια και σημιτικά φύλα: Σουμέριοι, Ακκάδιοι, Ασσύριοι, Βαβυλώνιοι, Γκουτέοι, Χιτίτες κ.α. Η ιστορία της Μεσοποταμίας χάνεται στο μύθο. Μάλιστα ένας από τους δικούς της καταγραμμένους μύθους θεωρείται ως το πιο αρχαίο γραπτό κείμενο που έχει βρεθεί μέχρι στιγμής. Πρόκειται για το Έπος του Γίλγαμές, που χρονολογείται στις αρχές της 3ης χιλιετίας π.Χ. και αφορά τον ήρωα-εκπολιτιστή του πολιτισμού αυτού.

Στην περίπτωση του πολιτισμού της Μεσοποταμίας, μένουμε έκπληκτοι μπροστά στην ευγένεια της σκέψης και της έκφρασης που διαπνέει τα ιερά τους κείμενα, το σεβασμό στους θεούς τους, τους νόμους της δικαιοσύνης, τα δικαιώματα των γυναικών, την εκπαίδευση των παιδιών σε σχολεία από τους ιερείς, τη μεγάλη τέχνη τους στην αρχιτεκτονική με τις

τεράστιες κατασκευές και τις πλούσιες διακοσμήσεις, την πλούσια γνώση τους για την αστρονομία και την αστρολογία, το πρώτο ημερολόγιο, τα αρδευτικά συστήματα, στοιχεία που δείχνουν την ύπαρξη ενός μεγάλου πολιτισμού.

Οι Σουμέριοι ιερείς-αστρονόμοι, που πρώτοι διαίρεσαν το έτος σε μικρότερες μονάδες, ήταν επίσης οι πρώτοι που διαίρεσαν και την ημέρα με βάση το ίδιο σύστημα. Το σεληνιακό έτος είχε 12 μήνες των 30 περίπου ημερών. Ο αριθμός 12 προέρχεται από το σύστημα αρίθμησης των Σουμερίων, το οποίο είχε ως βάση τον αριθμό 60. Οι Σουμέριοι ιερείς καταχωρούσαν και φύλαγαν με μεγάλη προσοχή αρχεία αυτών των παρατηρήσεων, που ήταν χαραγμένα πάνω σε πήλινες πινακίδες.

Οι Σουμέριοι ιερείς-αστρονόμοι ήταν οι πρώτοι που δημιούργησαν το σεληνο-ηλιακό ημερολόγιο. Ήταν οι πρώτοι που συσχέτισαν την ετήσια πορεία του ήλιου με τις εναλλαγές των εποχών. Γύρω στο 2400 π.Χ., όπως μαρτυρούν τα ευρήματα των ανασκαφών, χρησιμοποιούσαν ήδη και το ηλιακό έτος των 360 ημερών.

Η ένωση και η άνθιση της Μεσοποταμίας θα συντελεστεί κάτω από την κυριαρχία του Βασιλιά Σαργκών της Ακκάδ, που λόγω της μεγάλης του σπουδαιότητας θα ονομαστεί Σαργκών ο Α΄ ή Σαργκών ο Μέγας (2335-2279 π.Χ.). Καταφέρνει να επεκτείνει την αυτοκρατορία προς τη Συρία, το Ιράν και τη Μικρά Ασία. Ο Σαργκών αναπτύσσει πολιτιστικές και

οικονομικές σχέσεις με τους υποταγμένους λαούς και δέχεται μεγάλη επίδραση από την Αίγυπτο. Ο ίδιος λατρεύεται ως θεός. Αυτή η εποχή, που έμεινε γνωστή ως Χρυσή Εποχή, αποτελεί τη βάση του ιδρυτικού μύθου των Ασσυρίων.

Στην 3η Δυναστεία της Ουρ (2113-2004 π.Χ.), συναντάμε εντυπωσιακά κτίσματα που αποδεικνύουν την αίγλη της πόλης. Ένα από αυτά είναι το φημισμένο ζιγκουράτ που έφτανε τα 20 μέτρα και στην κορυφή του βρισκόταν ο ναός της θεάς Ινάννα. Βλέπουμε μια έντονη προώθηση του εμπορίου, κατασκευή διωρύγων και δρόμων, αλλά και ανάπτυξη των τεχνών. Ο βασιλιάς Ουρ Ναμμού καταφέρνει να αποκαταστήσει την τάξη και την ειρήνη στην περιοχή καθαρίζοντας τους δρόμους από τους ληστές. Θεωρείται ο νομοθέτης του αρχαιότερου κώδικα της ανθρωπότητας (αν και άλλοι αρχαιολόγοι θεωρούν ότι ο κώδικας είναι έργο του γιου του Σουγκί που συνέχισε το έργο του).

Οι κρεμαστοί κήποι της Βαβυλώνας έχουν τη δική τους ιδιαίτερη θέση στην ιστορία των επιτευγμάτων του ανθρώπου, αλλά ένα άλλο έργο, ο πύργος της Βαβέλ, θα τη συνδέει για πάντα με την αποτρόπαιη ανάμνηση του εγωισμού που φτάνει στην ύβρη. Ένα όμως δεν μπορεί να της αμφισβητηθεί: ότι ήταν ένα ιδιαίτερα ισχυρό κέντρο, η πρωτεύουσα μιας δυνατής αυτοκρατορίας που διάρκεσε 3 αιώνες, ώσπου εισέβαλαν σε αυτήν οι Χετταίοι.

Η Βαβυλώνα γίνεται το θρησκευτικό κέντρο και η πρωτεύουσα της Μεσοποταμίας κατά τη βασιλεία του Χαμουραπί (1750-1790 π.Χ.). Κατά τη βασιλεία του Χαμουραπί έγιναν μεγάλες αλλαγές σε όλα τα επίπεδα που είχαν σχέση με την πολιτική, τη θρησκεία, την τέχνη, ακόμα και την καθημερινότητα.

Η ηθική των λαών αυτών διαμορφώνεται από την ιερατική κάστα των μυστών. Η ζωή δεν είναι ένα τυχαίο συμβάν. Καθορίζεται από τη σκοπιμότητα και την ανάγκη. Οι άνθρωποι ήταν υπηρέτες του θεού στην προσπάθειά τους να θεοποιηθούν οι ίδιοι. Μέσα από τα μυστήρια διδασκόταν η άποψη ότι ο άνθρωπος πρέπει να αναπτύξει τη βούληση, να διαμορφώσει τη ζωή του με τη βοήθεια των θεών. Όλα στον εκδηλωμένο κόσμο βρίσκονται σε αλληλεπίδραση και κάθε τι έχει το δικό του λόγο ύπαρξης. Όμως ο άνθρωπος πρέπει να προσπαθεί, στον αέναο πόλεμο του φωτός και του σκότους, να παλεύει εναντίον των δυνάμεων του κακού, μέσα και έξω του.

Τμήμα του κώδικα του Χαμουραπί

Όπως ακριβώς έκαναν όλοι οι βασιλιάδες του πριν από αυτόν. Η ίδια η ζωή είναι η δασκάλα του σε αυτή την προσπάθεια και θα χρειαστεί να περάσει πολλές δοκιμασίες για να αναπτύξει τα πιο δυνατά και ανώτερα στοιχεία μέσα του και να ελέγξει οτιδήποτε τον ρίχνει στο ζωικό επίπεδο.

Ο συμβολισμός κατέχει κεντρική θέση στην κοσμοαντίληψή τους. Μιλάνε με μύθους, γιατί ο μύθος περιέχει σύμβολα σε δράση. Ένα σύμβολο περιέχει και μεταφέρει μια ιδέα. Το φίδι λ.χ., συμβολίζει τη ζωή και την ανάσταση. Ηλιακό και χθόνιο ταυτόχρονα, είναι η εκδήλωση της υλικής και πνευματικής δύναμης και συνδέει τη ζωή με το θάνατο, το φως και το σκοτάδι που βρίσκονται σε αιώνια σύγκρουση (Απόλλων και Πύθωνας). Δύο φίδια μαζί συμβολίζουν την ένωση των αντιθέτων, της ύλης και του πνεύματος.

Τα Ζιγκουράτ ήταν ογκώδεις κατασκευές και είχαν τη μορφή βαθμιδωτής πυραμίδας, με τον κύριο ναό να βρίσκεται στην κορυφή της κατασκευής.

Κάποιοι ερευνητές έχουν την άποψη ότι τα ζιγκουράτ είναι η πύλη από την οποία κατεβαίνουν οι θεοί από τον ουρανό στη γη. Μια τέτοια εξήγηση δίνεται και για τον Λευκό Ναό της Ινάνα. Τα ζιγκουράτ ήταν ναοί και ταυτόχρονα αστρονομικά παρατηρητήρια των ιερέων - αστρολόγων, οι οποίοι είχαν ανακαλύψει ότι, όταν οι διάφοροι πλανήτες έφταναν σε συγκεκριμένα μέρη του ουρανού, προκαλούσαν σαφείς αλλαγές στη ζωή των ανθρώπων, στον καιρό, στη σεισμική δραστηριότητα, αλλά και ηθικές και κοινωνικές μεταβολές.

Στο ιερό τους ημερολόγιο δεσπόζουσα θέση κατείχε η γιορτή του νέου χρόνου Zakmuk. Διαρκούσε 7 ημέρες και αργότερα στη Βαβυλώνα 12 μέρες. Στη διάρκειά της οι γονείς δεν τιμωρούσαν τα παιδιά τους, οι δίκες σταματούσαν, γενικά η καθημερινότητα άλλαζε τελείως και έπεφταν όλοι οι ταξικοί φραγμοί. Δούλοι και αφεντικά γίνονταν ένα, γεγονός που θυμίζει αρκετά τη ρωμαϊκή γιορτή Σατουρνάλια.

Κατόπιν ακολουθεί χαρούμενη γιορτή για την έναρξη του νέου έτους, που συμπίπτει με την άνοιξη.

Όσον αφορά στο θάνατο πίστευαν ότι, όταν κάποιος πέθαινε, η ψυχή του ταξίδευε μέχρι το παλάτι της Ερεσκιγκάλ που βρίσκεται στη Δύση, μέσα στην έρημο. Υπάρχουν αναπαραστάσεις όπου δίπλα στη θεά υπάρχει ένας γραφέας που γράφει το όνομα του νεκρού σε ένα βιβλίο πριν η ψυχή πάει για να δικαστεί από τους δικαστές του Άδη. Η ψυχή έστεκε εκεί τρομαγμένη, πεινασμένη και διψασμένη. Μόνη της παρηγοριά ήταν οι σπονδές και οι θυσίες που έρχονταν από τον κόσμο των ζωντανών, από τους κληρονόμους της. Γι' αυτό οι θυσίες και οι σπονδές είχαν μεγάλη σημασία και ήταν από τα σπουδαιότερα καθήκοντα των ζωντανών.

Από αυτές τις αναφορές μπορούμε να αντιληφθούμε πόσο λίγο έχουν αλλάξει μέχρι την εποχή μας οι αντιλήψεις για τη μεταθανάτια ζωή και η ανάγκη των ανθρώπων να τιμούν τους νεκρούς τους τακτικά, έτσι ώστε οι ψυχές τους να αναπαύονται εν ειρήνη.

Αυτό όμως για το οποίο έμεινε γνωστή η Βαβυλώνα ήταν η ανάπτυξη της αστρονομίας και αστρολογίας. Οι πλανήτες είχαν

τα ονόματα των αντίστοιχων θεών του δικού τους πάνθεου. Μαρντούκ ήταν ο πλανήτης Δίας, Ναμπούκ ο Ερμής, Νεργάλ ο Άρης, Σαμάς ο Ήλιος, Σιν η Σελήνη, Νινίμπ ο Κρόνος και Ισάρ η Αφροδίτη. Η αστρολογία, ως ιερή επιστήμη, έπαιζε συμβουλευτικό ρόλο για τους ηγεμόνες. Η εξωτερική όψη της προγνωστικής αστρολογίας -ειδικά σε προσωπικό επίπεδο- περιοριζόταν σε σοβαρές ατομικές υποθέσεις ή σε αποκαλυπτικά συμβάντα στη ζωή ενός ατόμου, που φώτιζαν το δρόμο ολόκληρης της ζωής του.

Οι υποθέσεις του κράτους ρυθμιζόνταν από το βασιλιά της πόλης, ο οποίος ήταν ο εκπρόσωπος του θεού στη γη. Ο βασιλιάς λοιπόν ήταν ένα είδος επιστάτη του θεού που επέβλεπε την τάξη. Επρόκειτο για μια ελέω Θεού βασιλεία. Θεωρούσαν ότι ο θεός διατηρούσε την αρμονία και αν εμφανιζόταν κάποια δυσαρμονία (π.χ. ξηρασία), αυτή οφειλόταν σε κάποια σύγκρουση μεταξύ των θεών, η οποία επηρέαζε τους ανθρώπους. Πίστευαν όμως ότι υπάρχει και ένας ανώτερος θεός, που δεν παρενέβαινε στις υποθέσεις των άλλων θεών. Ήταν ο υπέρτατος κριτής και χάρη σ' αυτόν δεν υπήρχε ολοκληρωτική καταστροφή για το ανθρώπινο γένος.

Ο γνωστός κώδικας του Χαμουραπί ανακαλύφθηκε στα Σούσα από το Γάλλο Jean Vincent Scheil το 1901 και φυλάγεται στο Λούβρο. Αποτελείται από νομικές αποφάσεις του Χαμουραπί, γραμμένες πάνω σε μια κυλινδρική στήλη από διορίτη, η οποία ήταν τοποθετημένη στο ναό του θεού Μαρντούκ. Διακόσιοι ογδόντα δύο νόμοι καθόριζαν οικονομικά θέματα και το οικογενειακό, ποινικό και αστικό δίκαιο. Οι νόμοι αυτοί, παρόλο που θεωρούνται ως οι πρώτοι γνωστοί νόμοι της ανθρωπότητας, είναι μεταγενέστεροι των σουμερικών νόμων του Ουρ-Ναμού, από τους οποίους

μπορεί να έχουν επηρεαστεί, και προηγούνται κατά 1.000 χρόνια των βιβλικών νόμων του Μωυσή.

Οι ποινές ήταν ανάλογες με το αδίκημα αλλά και την κοινωνική τάξη του ενόχου. Σε κάποιον

σύγχρονο μελετητή μπορεί να φανούν πολύ αυστηρές ή υπερβολικές, αλλά για να κρίνει κανείς το παρελθόν πρέπει να το συσχετίσει με το χωροχρονικό του περιβάλλον και όχι με τη σύγχρονη εποχή. Θεωρείται η πρώτη γραπτή απόδειξη νομικού εγγράφου. Διαβάζοντας το κείμενο βλέπουμε, από την μια, μία έντονη σκληρότητα απέναντι στον ένοχο, από την άλλη, μια ιδιαίτερη προστασία των δικαιωμάτων της γυναίκας και γενικότερα των αδικημένων.

Ο πολιτισμός της Μεσοποταμίας είναι ο παλαιότερος με βάση τα αρχαιολογικά ευρήματα. Στον πολιτισμό αυτό συναντάμε τους πρώτους γραπτούς νόμους της ανθρωπότητας. Θεωρούσαν ότι οι νόμοι είχαν θεϊκή προέλευση και βρίσκονταν πάνω από τη βασιλική εξουσία. Έτσι ο βασιλιάς -για πρώτη φορά στην ιστορία- δεσμεύει τον εαυτό του απέναντι στους νόμους. Η νομοθεσία είχε ενοποιηθεί από πολύ παλιά, από την εποχή του Σαργκών του Α', ο οποίος δημιούργησε αυτοκρατορία και ενοποίησε τους νόμους περίπου 3.000 χρόνια πριν από τον ελληνικό πολιτισμό.

Αυτός ο ευρύτερος χώρος της Εγγύς και Μέσης Ανατολής αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της ανθρώπινης ιστορίας, όπου υπάρχουν κρυμμένες αλήθειες που μας καλούν να τις ανακαλύψουμε και να βγούμε από τα περιορισμένα όρια αντίληψης της δικής μας εποχής.

Πηγή:

1. Οι Φωτεινές εποχές της ανθρωπότητας (συγγραφική ομάδα), Εκδόσεις Νέα Ακρόπολη, 2009

Η ιδανική πολιτεία του Πλάτωνα

Κείμενο: Βαρελάς Γιώργος

Ηεματικός πυρήνας του διάλογου που αναπτύσσεται στο έργο «Πολιτεία» του Πλάτωνα είναι το ερώτημα περί της Δικαιοσύνης. Αφετηρία του διαλόγου είναι ο ισχυρισμός ότι η ουσία της δικαιοσύνης θα μπορούσε να ανιχνευθεί ευκολότερα αν η έρευνα προσανατολιζόταν σε μεγαλύτερα και πιο ευδιάκριτα μεγέθη όπως αυτό μίας Πολιτείας και στη συνέχεια να βρεθούν οι αναλογίες στη πιο μικρή κλίμακα του Ατόμου. Διερευνάται λοιπόν σε τι συνίσταται η δικαιοσύνη σε μία Πολιτεία ώστε συμπερασματικά να απαντηθεί το ερώτημα σε τι συνίσταται η δικαιοσύνη στον άνθρωπο. Εξετάζεται έτσι η δομή ενός ιδανικού κράτους δικαίου σε αντιδιαστολή με το άδικο ώστε να απαντηθεί το κρίσιμο ερώτημα ποιο από τα δύο εξασφαλίζει στο άτομο και την κοινωνία τα περισσότερα πλεονεκτήματα.

Ακρογωνιαίος λίθος της ροής του διαλόγου αποτελεί το τρισυπόστατο της Ψυχής. Δηλαδή η διαφοροποίηση της Ψυχής σε τρία βασικά μέρη: το λογιστικό, το θυμοειδές και το επιθυμητικό. Σύμφωνα με αυτή την διαφοροποίηση και ανάλογα με το επίπεδο συνείδησης του καθενός διαφοροποιούνται

και οι άνθρωποι σε τρεις κατηγορίες – τάξεις: τους άρχοντες, τους επίκουρους (φύλακες) και τους τεχνίτες – γεωργούς. Στους άρχοντες η συνείδηση βρίσκεται στο λογιστικό μέρος της ψυχής του οποίου η κυρίαρχη αρετή είναι η Σοφία. Στους επίκουρους η συνείδηση ισορροπεί στο θυμοειδές μέρος της ψυχής του οποίου χαρακτηριστική αρετή είναι η ανδρεία, ενώ στους τεχνίτες – γεωργούς η συνείδηση βρίσκεται ακόμα στο επιθυμητικό μέρος του οποίου χαρακτηριστική αρετή θα έπρεπε να είναι η σωφροσύνη.

Στον δίκαιο άνθρωπο όπως και στην δίκαιη πόλη αυτά τα μέρη εναρμονίζονται και συνεργάζονται με τέλειο τρόπο, ενώ αντίθετα στον άδικο το ένα μέρος επαναστατεί εναντίον του άλλου. Λείπει δηλαδή η δικαιοσύνη: το να επιτελεί κάθε μέρος το δικό του έργο. Με αυτή την λογική, για να υπάρχει δικαιοσύνη στο κράτος θα πρέπει να υπάρχει μία ανάλογη ιεράρχηση στην διοίκηση της πολιτείας. Θα πρέπει να άρχουν αυτοί που δонούν στο λογιστικό μέρος της ψυχής δηλαδή οι Σοφοί ή καλύτερα οι φιλό-σοφοι. Αυτοί έχουν τάση στη μάθηση και ολόκληρη η καρδιά τους είναι στραμμένη σ' αυτόν τον σκοπό. Φανερώνουν από νεαρή ηλικία ικανότητες και τάσεις

κατάλληλες στη φιλοσοφία και μέσα από δοκιμασίες, διατηρούν το ενδιαφέρον τους και την αγάπη τους για την αλήθεια και την εύρεση της ουσίας. Αυτοί όχι μόνο έχουν κατακτήσει τις αρετές της σωφροσύνης και της ανδρείας αλλά μπορούν να διασφαλίσουν μία αρμονική πολιτική στάση, που ρυθμίζει τα καθημερινά γεγονότα, ανυψώνει τους αδύναμους, ελέγχει τους δυνατούς, διδάσκει τους αμαθείς, θεραπεύει τους αρρώστους, παρέχει τα αναγκαία αγαθά, διορθώνει τους υπερόπτες και τελικά εξασφαλίζει μια καλύτερη μοίρα για όλους.

Όταν στην πόλη άρχουν οι σοφοί ή καλύτερα όταν «γίνουν οι φιλόσοφοι βασιλείς ή φιλοσοφούν πραγματικά οι βασιλείς» το πολίτευμα ονομάζεται αριστοκρατικό. Κυβερνούν δηλαδή, άτομα άριστα, στα οποία συνδυάζεται αρμονικά η αρετή με τη φιλοσοφία. Φιλομάθεια, φιλοκαλία, φιλαλήθεια, εγκράτεια, περιφρόνηση προς τον θάνατο, γενναιότητα, δικαιοσύνη είναι οι ιδιότητες των Αρίστων.

Το επίπεδο σε μία πολιτεία πέφτει όταν στην διακυβέρνησή της αντικαθίστανται οι φιλόσοφοι από τους επίκουρους. Στην ιδανική πολιτεία οι επίκουροι – φύλακες εκπαιδεύονται με μουσική και γυμναστική, μαθαίνουν να αψηφούν τον θάνατο προκειμένου να προστατέψουν την Πολιτεία από εξωτερικούς και εσωτερικούς εχθρούς και απαγορεύεται να έχουν προσωπική περιουσία ώστε να μην γίνει η περιουσία τους κίνητρο να αδικήσουν τους υπόλοιπους υπέρ των δικών τους συμφερόντων.

Όμως αν ένας τέτοιος τύπος ανθρώπου, χαρακτηριστική αρετή του οποίου είναι η ανδρεία και ο οποίος δονεί στο θυμοειδές επίπεδο της Ψυχής, αναλάβει την διακυβέρνηση της πόλης, το πολίτευμα γίνεται Τιμοκρατικό. Ονομάζεται Τιμοκρατικό διότι εδώ ο στόχος είναι οι τιμές και όχι η δικαιοσύνη. Εν απουσία των αρετών του φιλοσόφου όπως αυτές αναφέρονται παραπάνω, ο αντιπροσωπευτικός ανθρώπινος τύπος αυτού του καθεστώτος, γίνεται αυθάδης, άμουσος, φίλαρχος, μανιώδης για σωματικές ασκήσεις, προσωπική προβολή και δόξα.

Το πάθος για τη δόξα και τις τιμές θα φέρει την καταστροφή αυτού του πολιτεύματος, που θα αντικατασταθεί από την Ολιγαρχία. Στην Ολιγαρχία αυτό που μετράει είναι η περιουσία και ο πλούτος των πολιτών. Γιατί συμβαίνει αυτό? Διότι η ισχύς που έχει ένας τιμοκράτης μέσα στην πόλη σύντομα διαστρεβλώνεται και διοχετεύεται σε φροντίδα για τα δικά του προσωπικά και δει οικονομικά του συμφέροντα και όχι στην φροντίδα για αυτούς που θα όφειλε να προστατεύει. Ονομάζεται Ολιγαρχία διότι αυτοί που ασκούν την εξουσία δεν άρχουν σε όλους (εφ' όσων έχουν καταλήξει να εκμεταλλεύονται του πολλούς) αλλά άρχουν σε λίγους: Αυτούς που έχουν κοινά οικονομικά συμφέροντα και πλούτο. Ο τύπος του ολιγαρχικού ανθρώπου κυριαρχείται από το επιθυμητικό, τη φιλοχρηματία και την απαιδευσία.

Η μετάβαση από την ολιγαρχία στο επόμενο πολίτευμα, δηλαδή στη δημοκρατία, γίνεται όταν υπερισχύσουν οι καταπιεσμένοι στους ολιγαρχικούς. Αυτό γίνεται βίαια διότι έχει ήδη κυριαρχήσει το άδικο στην πολιτεία και οι καταπιεσμένοι αντιδρούν διεκδικώντας μία καλύτερη μοίρα.

Όμως η απληστία της κακώς εννοούμενης ελευθερίας που κυριαρχεί στην δημοκρατία και η αδιαφορία για όλα τα άλλα έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία της τυραννίδας. Η υπερβολή σε κάθε πράγμα φέρνει συνήθως τη μετάπτωση στην αντίθετη υπερβολή.

Η τυραννίδα είναι το έσχατο επίπεδο σε μία πολιτεία διότι φέρνει στην εξουσία ανθρώπους ως επί το πλείστον άδικους που διοικούν με δολοπλοκίες, καταπίεση και φόβο. Σε αυτό το πολίτευμα έχει καταλυθεί κάθε έννοια δικαίου και δεν υπάρχει πια ένας ουρανός στον οποίο να στραφεί η Πόλη.

Με αυτή την έννοια η Ιδανική Πολιτεία του Πλάτωνα είναι τέτοια όταν στοχεύει να συνδέσει τα μέλη της με τον Ουρανό, τη Σοφία, την Φωτιά... το Πυρ. Για να λειτουργήσει έτσι πρέπει να άρχει το καλύτερο και φωτεινότερο μέρος της, το πιο στέρεο και γερό ή αλλιώς το πιο Ιερό. Όταν άρχει το Ιερό δηλαδή υπάρχει Ιεραρχία υπάρχει και δικαιοσύνη. Διασφαλίζεται αρμονία σε όλα τα επίπεδα και οι πολίτες εκπαιδεύονται ώστε να μην είναι τυχαία καλοί (όπως φαίνεται στον μύθο του Ηρώς-) αλλά συνειδητά καλοί και δίκαιοι. Τότε είναι που ξεκινά το ταξίδι του καθενός για την έξοδο από τη σπηλιά της άγνοιας και του σκοταδιού και την επιστροφή στο Φως. Σε αυτή την βάση εδραιώνεται το ωραίο, το καλό, το αληθινό και το δίκαιο στην πόλη και ανυψώνονται οι Πυραμίδες του πολιτισμού.

Βιβλιογραφία:

1. Πλάτων Πολιτεία, Ν.Μ.Σκουτερόπουλος, εκδόσεις Πόλις
2. Σημειώσεις εισαγωγικού σεμιναρίου Ν. Ακρόπολη

Ποιοί είμαστε:

Η Νέα Ακρόπολη είναι ένας Διεθνής Πολιτιστικός και Φιλοσοφικός Οργανισμός που δραστηριοποιείται σε περισσότερες από 55 χώρες στον κόσμο και έχει ως σκοπό να ενεργοποιήσει την εσωτερική δύναμη του ατόμου, προωθώντας τον ανθρώπινο πολιτισμό, τον αυθεντικό εθελοντισμό και την πρακτική φιλοσοφία.

Οι 3 αρχές μας

1 - Συναδελφосύνη

Η προώθηση ενός Ιδεώδους παγκόσμιας συναδελφосύνης βασισμένο στο σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, πέρα από τις διαφορές μας, φυλετικές, μορφωτικές, θρησκευτικές, κοινωνικές κ.ά.

2 - Γνώση

Η αγάπη για τη σοφία, η οποία μέσα από τη συγκριτική μελέτη των φιλοσοφιών, θρησκειών, επιστημών και τεχνών, προωθεί τη γνώση για το σύμπαν, τη φύση και τον άνθρωπο.

3 - Ανάπτυξη

Η ανάπτυξη των καλύτερων στοιχείων του ανθρώπου, με την προώθηση και την ένταξή του στη φύση και την κοινωνία, όχι ως απλό παρατηρητή αλλά ως ενεργό συμμετέχοντα σ' έναν κόσμο που χρειάζεται βελτίωση.

Ο στόχος μας

Προτείνουμε ένα Νέο Ανθρωπισμό, μια νέα Φιλοσοφική προσέγγιση του κόσμου και του Εαυτού μας. Νέα και συγχρόνως αρχαία, βασισμένη στη Σοφία του παρελθόντος αλλά προσαρμοσμένη στο σήμερα, στις σύγχρονες ανάγκες μας και με οραματισμό για το μέλλον.

...η
αναζήτηση
της Σοφίας
που γίνεται
τρόπος ζωής
και δίνει
νόημα στην
ύπαρξή
μας

Τι είναι για μας η φιλοσοφία

Η φιλοσοφία είναι η **σοφία της καθημερινής ζωής**. Το να φιλοσοφείς είναι πολύ απλά να είσαι «παρών» στη ζωή, στους άλλους και στον εαυτό σου.

Δεν είναι μια διανοητική προσέγγιση αλλά πάνω απ' όλα ένας τρόπος ζωής προσιτός σε όλους και αποτελείται από την εφαρμογή των διδασκαλιών των σοφών όλων των εποχών.

Γιατί Φιλοσοφία σημαίνει να συνδιαλεγόμαστε με τον εαυτό μας, να ερχόμαστε σε επαφή με ιδέες κι όχι με απόψεις και να κάνουμε **σωστές επιλογές ελεύθερα**.

προσφέρει
το οξυγόνο
της ψυχής,
ένα Όραμα
για να
Είσαι

Τι είναι για μας ο πολιτισμός

Στη Νέα Ακρόπολη αναγνωρίζουμε την ανάγκη να διασώσουμε και να αναπτύξουμε, μέσα από μια ολιστική προσέγγιση, την τέχνη, την επιστήμη, το μυστικισμό και την πολιτική ως την τέχνη της αρμονικής συνύπαρξης. Δεν μαθαίνουμε απλά για κάθε πολιτισμό αλλά **χτίζουμε τον πολιτισμό και την κουλτούρα μέσα στον καθένα**.

Γιατί ο Πολιτισμός διευρύνει την κατανόησή μας για τη ζωή και τον κόσμο και μας φέρνει πιο κοντά στον άνθρωπο μέσα από ένα πνεύμα σεβασμού, αλληλεγγύης και αλληλοκατανόησης.

είναι μια
αυθεντική
στάση
καρδιάς,
ένα κανάλι
Δύναμης
και Ζωής

Τι είναι για μας ο εθελοντισμός

Ο Εθελοντισμός είναι μια **αυθεντική στάση καρδιάς** πέρα από τις μόδες.

Η Νέα Ακρόπολη προσφέρει στην κοινωνία ένα πεδίο μέσα από το οποίο μπορεί ο άνθρωπος αναπτύσσοντας τις αξίες της ένωσης, της αλληλεγγύης, της ανεκτικότητας, της υπευθυνότητας, να οδηγηθεί στη βελτίωση τόσο του εαυτού του όσο και της κοινωνίας στην οποία ζει.

Γιατί το σκοτάδι δεν νικείται με χτυπήματα αλλά με Φως!

Αίτημα για ένα νέο πολιτισμό: Ο ρόλος της πολιτικής ως επιστήμης

Κείμενο: Κομπογιάννης Νίκος

Αν υποθέσουμε πως υπάρχουν οντότητες έξωθεν του πλανήτη μας, που σαν θεατές μας παρατηρούν με τον τρόπο που εμείς παρακολουθούμε μια ταινία στον κινηματογράφο, τότε η πλοκή και η εξέλιξη του σεναρίου σίγουρα θα τους προκαλεί πλήξη αλλά και βαθύτατη θλίψη! Το επαναλαμβανόμενο μοτίβο ενός πλοίου, που ο κυβερνήτης του σημαδεύει εύστοχα τον μοναδικό βράχο που ξεπροβάλλει από τη θάλασσα, έχει πάψει να αποτελεί έκπληξη· πολλώ δε μάλλον η σκηνή όπου οι άνθρωποι καθώς βυθίζονται παρακαλούν -όπως στον μύθο του Αισώπου- τη θεά Αθηνά να τους βοηθήσει να γλιτώσουν χωρίς ωστόσο οι ίδιοι να κάνουν κάτι να σωθούν, για να λάβουν την απάντηση: Σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει! Με λίγα λόγια «Κούνα και εσύ λίγο τα χέρια σου!».

Έτσι λοιπόν κι εμείς, βρισκόμαστε μπροστά σε ένα ιστορικό τέλμα. Κάναμε σχεδόν τα πάντα για να φτάσουμε σε αυτό το ηθικό, πολιτικό και κυρίως πολιτισμικό αδιέξοδο και τώρα περιμένουμε να έρθει ένας από μηχανής θεός ή ένας μαρμαρωμένος(!) βασιλιάς ή μια εξέχουσα πολιτική προσωπικότητα, για να μας φτιάξει ξανά τις ζωές και να τις επαναφέρει στις δόξες και στην ευμάρεια του παρελθόντος

που τόσο νοσταλγούμε. Αλήθεια, τι είναι αυτό που τόσο πολύ νοσταλγούμε; Μα φυσικά, το να μας λύσουν το οικονομικό πρόβλημα ή όπως θα έλεγε και ο Λασκαράτος ειρωνικά, «το να μας στείλουν από ένα σακί τάλαρα στο σπίτι μας, για να μπορέσουμε να αναγεννηθούμε...». Πόσο διαφορετικά θα ήταν τα πράγματα αν μαθαίναμε κι εμείς να είμαστε λίγο πιο οξυδερκείς και συνάμα λίγο πιο ταπεινοί. Να, σαν τον Διογένη τον Κυνικό που απολάμβανε τις φακές του σε μια γωνιά του δρόμου, όπου διερχόμενος ένας υποτακτικός του άρχοντα του είπε δηκτικά: «Αχ! Διογένη, αν μάθαινες να σκύβεις λίγο το κεφάλι, δεν θα χρειαζότανε να τρως συνέχεια φακές», για να λάβει την απάντηση: «Αχ! καημέne δούλε, κι εσύ αν μάθαινες να τρως που και που φακές, δεν θα χρειαζότανε να σκύβεις συνέχεια το κεφάλι».

Φαίνεται λοιπόν εξαρχής πως πρόκειται για λανθασμένη προσέγγιση, που αναδεικνύει μια απλή και απτή διαπίστωση: το μοντέλο του πολιτισμού που βασίζεται πάνω στα σαθρά και μονίμως επικίνδυνα θεμέλια της οικονομίας, ως του απόλυτου και αδιαμφισβήτητου παράγοντα της ευζωίας, πρέπει να αλλάξει. Η απόλυτη ταύτιση και εξάρτηση της ευτυχίας μας με τον υλιστικό τρόπο ζωής, έδωσε το δικαίωμα

στην ελεύθερη αγορά που τόσο εξυμνούμε, να κάνει όλους εμάς δούλους. Ωστόσο, όπως δείχνει και η παραπάνω ιστορία, γίναμε οικειοθελώς δούλοι, καθώς ναι μεν η “αγορά” δεν είναι κάποιο υπαρκτό πρόσωπο, είναι όμως μια αυθαίρετη οντότητα της οποίας όλοι επιδιώκουμε να κερδίσουμε την εύνοια, δίνοντας ως αντίτιμο την αυτάρκεια και άρα την ελευθερία μας. Τροφοδοτείται από πρόθυμους ιδιώτες -όλους εμάς- που ξοδεύουν το πολυτιμότερό τους αγαθό -το χρόνο- με αντάλλαγμα μια μετρήσιμη και επίσημη μονάδα συναλλαγών -το χρήμα-, που όμως διαρκώς μας αποδεικνύει πως είναι επισφαλής και ανάξια εμπιστοσύνης. Αν λοιπόν το χρήμα είναι η βάση όλων των σχέσεων και συναλλαγών μεταξύ των ανθρώπων, τότε μιλάμε για έναν πολιτισμό που επενδύει διαρκώς στην έλλειψη εμπιστοσύνης. Και δίχως εμπιστοσύνη δεν μπορεί να υπάρξει κοινωνία σύμφωνα με τον Αριστοτέλη.

Αυτή η μονομανία στο χρήμα έχει ολοφάνερα αφήσει σε πλήρη αχρηστία κάθε έκφανση, που συνιστά το κατά τ’ άλλα πολύπλευρο και πολυδιάστατο ον τον Άνθρωπο. Έχει αποστραγγίσει κάθε ικμάδα ευαισθησίας, ευγενικών συναισθημάτων και ανώτερων ιδανικών. Τα αποτελέσματα αυτού του κυνισμού θα ανάγκαζαν τον Διογένη να αλλάξει φιλοσοφική σχολή. Σε όποια γωνιά του κόσμου και να στρέψουμε το βλέμμα μας, θα δούμε τις κοινωνίες να ταλανίζονται από κάποιου είδους κρίση. Δεν λείπει ποτέ από την ημερήσια διάταξη: Υγειονομική, ενεργειακή, προσφυγική, κλιματική, επισιτιστική και βέβαια ο κορμός αυτού του άρρωστου δέντρου, η οικονομική. Επί σειρά ετών επιστρατεύονται ειδικοί και εμπειρογνώμονες, γίνονται συνέδρια και φόρουμ, μελέτες και πειράματα, ώρες επί ωρών στα τηλεπαράθυρα για την επίλυση των κρίσεων, όμως αυτό το δέντρο εξακολουθεί και πετάει καινούργιες παραφυάδες. Και σαν να μην έφτανε η μέχρι τώρα κατρακύλα και ο ξεπεσμός, έρχεται και η περίφημη WallStreet να μας ανακοινώσει πως έχει τη λύση για το πρόβλημα, θα αποκαταστήσει τα λάθη που μας οδήγησαν στο αδιέξοδο κάνοντας ένα ακόμη μεγαλύτερο: επενδύει κεφάλαια για την εξαγορά ολόκληρου του οικοσυστήματος με ό,τι αυτό συμπεριλαμβάνει μέσα. Κατ’ αυτό τον τρόπο θα αποτρέψει την κλιματική αλλαγή, θα προστατέψει το περιβάλλον από τις βάρβαρες επιδρομές των κατοίκων, ενώ ταυτόχρονα θα λυθεί το οικονομικό πρόβλημα καθώς οι πόροι της φύσης είναι απεριόριστοι. Τόσο απλά! Ο κόσμος όπως τον ξέρουμε θα γίνει

ένα τεράστιο θεματικό πάρκο. Έχεις εισιτήριο, μπαίνεις’ δεν έχεις, καλά είναι και στο σπίτι. Αν έχεις...

Τι σημαίνει αυτό; Πώς είναι δυνατόν να γίνεται τέτοια κατασπατάληση φαιάς ουσίας και να επικρατεί τέτοιος ανορθολογισμός, σε έναν κόσμο που έχει αποθεώσει την λογική; Πώς γίνεται το όχημα που οδηγεί την ανθρωπότητα στο απόγειο της επιστημονικής έκφρασης και της τεχνολογικής εξέλιξης, ταυτόχρονα να είναι ανίκανο να διαχειριστεί προβλήματα που απασχολούν την ανθρωπότητα από την νηπιακή της ηλικία;

Κανένας δε μπορεί να σταματήσει την αποσύνθεση ενός πολιτισμού που τελειώνει ο κύκλος του. Μπορεί μόνο να καταλάβει πλήρως τι σημαίνει αυτό το τέλος και να κάνει την έσχατη επιλογή: Να είναι φύλλο και να πεθάνει μαζί με τα υπόλοιπα φύλλα ή να είναι σπόρος και να βιώσει τη νίκη πάνω στο θάνατο;

Dane Rudhyar

Ρητορικό το ερώτημα. Όλοι ξέρουμε κατά βάθος αυτό που επεσήμαινε και ο Θουκυδίδης: πως όσο η ανθρώπινη φύση παραμένει η ίδια, αναγκαστικά θα βιώνουμε τα ίδια θλιβερά γεγονότα που υποκινούνται από το προσωπικό μας συμφέρον. Και καταλήγει το ίδιο αναγκαστικά να διαπιστώσει πως «το δίκαιο και το συμφέρον δεν είναι δυνατόν να συνυπάρχουν στο ίδιο πράγμα». Όταν λοιπόν έχουμε επιλέξει να ζούμε υποκινούμενοι από την αδηφαγία και την απληστία -άλλοι λιγότερο άλλοι περισσότερο- τότε δεν μπορούμε να λέμε πως είναι άδικο αυτό που μας συμβαίνει. Είναι ο Νόμος της Αιτίας και του Αποτελέσματος. Ό,τι σπείρεις θα θερίσεις με άλλα λόγια. Δεν γίνεται από ακαλλιέργητο χωράφι να πάρεις σοδειά. Δεν γίνεται ολημερίς να αφιερώνουμε το Είναι μας στο κυνήγι της κενοδοξίας του πλουτισμού και της ματαιοδοξίας του lifestyle και μετά να ζητάμε ευθύνες για την απανθρωπιά της κοινωνίας και την κατάρρευση των αξιών. Να ζητάμε ευθύνες για την μηχανοποίηση της λογικής και την απονέκρωση των

συναισθημάτων και ευθύνες για την απομόνωση και την απόγνωση στον κόσμο της κοινωνικής δικτύωσης. Και που είναι οι δικές μας ευθύνες τελικά;

Επομένως, ένας πολιτισμός που για την αυτοσυντήρησή του επενδύει διαρκώς στην καλλιέργεια των κατώτερων ενστίκτων και παθών, ενώ αφήνει ακαλλιέργητο τον πνευματικό κόσμο των ανθρώπων, είναι αναπόφευκτο να καταρρεύσει καθόσον έχει πάψει να υπηρετεί τον σκοπό για τον οποίο υπάρχει. Καθώς σημειώνει και ο Αριστοτέλης στα "Ηθικά Νικομάχεια": «Ποιο θα μπορούσε να είναι το έργο/σκοπός του ανθρώπου; Φυσικά όχι η ζωή, αφού είναι φανερό ότι αυτή αποτελεί κοινό γνώρισμα και των φυτών' πρέπει επομένως να αποκλεισθεί η θρεπτική και αυξητική ζωή. Αμέσως μετά θα ερχόταν αυτή που θα τη λέγαμε "αισθητική" ζωή, είναι όμως φανερό ότι και αυτή αποτελεί κοινό γνώρισμα του ανθρώπου, του αλόγου, του βοδιού και γενικά του κάθε ζώου. Μένει λοιπόν αυτή που θα τη λέγαμε "πρακτική", αυτή δηλαδή που εκδηλώνεται ως ενέργεια του λογικού μέρους του ανθρώπου... αν έτσι έχει το πράγμα και αν έργο του ανθρώπου θεωρούμε έναν ορισμένο τρόπο ζωής, που το περιεχόμενό του είναι ενέργεια και πράξεις της ψυχής βασισμένες στον λόγο, το ύψιστο τότε αγαθό δεν μπορεί παρά να είναι ενέργεια της ψυχής σύμφωνη με την αρετή».

Πρέπει να αιτηθούμε έναν νέο πολιτισμό που θα εκπληρώνει τον σκοπό του ανθρώπου. Είναι επιτακτική ανάγκη να γκρεμίσουμε τους πλίνθους της ασυνειδησίας, με τους οποίους

χτίσαμε το παρόν οικοδόμημα και να τους αντικαταστήσουμε με τα στέρεα και διαχρονικά υλικά της ηθικής και των παραδοσιακών αξιών που συνιστούν την κλασική παιδεία. Αυτή που τόσες φορές στο παρελθόν χρησιμοποίησε η ανθρωπότητα, ώστε να βγει απ' τα σκοτάδια του πλατωνικού σπηλαίου της απαιδευσίας, για να αναδυθεί και πάλι στην κορυφή του όρους όπου λάμπει το φως του Ήλιου. Όπως μαρτυρεί ωστόσο και η εν λόγω αλληγορία του Πλάτωνα, ο δρόμος είναι αναβατικός, κακοτράχαλος και επίπονος. Αυτός είναι και ο λόγος που εμείς οι δεσμώτες προτιμούμε να μένουμε στο σπήλαιο και να μένουμε "ασφαλείς"! Όπως είπε όμως και ο Βενιαμίν Φραγκλίνος «όποιος θυσιάζει την ελευθερία του για την ασφάλειά του δεν δικαιούται τίποτα από τα δυο». Πώς λοιπόν θα χτίσουμε έναν νέο πολιτισμό; Μα αν δεν σπάσουμε τα δεσμά, που μας έχουν καθηλωμένους να παρακολουθούμε το θέατρο σκιών, θα συνεχίζουμε να εκχωρούμε αυτή τη δυνατότητα στους λεγόμενους θαυματοποιούς του σπηλαίου, δηλαδή στους ίδιους που έχουμε εναποθέσει τις ελπίδες μας για έναν καλύτερο κόσμο, ο οποίος φαντάζει όλο και πιο μακρινός.

Ας μην γελιόμαστε...! Αν δεν πάρουμε τη ζωή στα χέρια μας κανένας θαυματοποιός δεν πρόκειται να μας βοηθήσει. Και εδώ ακριβώς βρίσκεται και το κλειδί της αλληγορίας: εμείς οι δεσμώτες είμαστε δεμένοι στα σκέλια και στον αυχένα' σκέλια και αυχένες! Και τι γίνεται με τα χέρια; Λοιπόν, αυτά φίλε αναγνώστη ΔΕΝ είναι δεμένα, είναι ελεύθερα! Που

σημαίνει πως ανά πάσα στιγμή θα μπορούσαν οι δεσμώτες να ελευθερωθούν. Ο Πλάτωνας ήταν ακριβολόγος και αν είμασταν δεμένοι στα χέρια θα το ανέφερε ρητά. Τα χέρια είναι το κατεξοχήν εργαλείο του ανθρώπου, το πραγματικά ελεύθερο να πράξει το καλύτερο και το χειρότερο. Εκτελούν το έργο του λογισμού στην ύλη, γι' αυτό και γίνεται τόσο μεγάλη προσπάθεια ώστε ο άνθρωπος να μην σκέφτεται, αλλά κι αν το κάνει να το κάνει με προκαθορισμένο τρόπο. Γιατί αν σκέφτεται ως ελεύθερος, θαυμάστὰ θα είναι και τα έργα του· αν σκέφτεται σαν δούλος, τότε τα ίδια του τα χέρια τον αλυσοδέχουν. Συνεπώς, όλα είναι θέμα επιλογής μεταξύ γνώσης και άγνοιας· ευθύνης και ανευθυνότητας. Γιατί η συνειδητή επιλογή πάντοτε, μα πάντοτε, γεννάει ένα αποτέλεσμα του οποίου την ευθύνη φέρουμε εμείς. Από αυτόν τον κανόνα δεν ξεφεύγει ούτε η επιλογή της απραξίας. Το να μένεις ουδέτερος και αμέτοχος οδηγεί εν τέλει στην αδιαφορία. Και όταν οι ικανοί άνθρωποι δεν αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο μέσα στην κοινωνία, τότε διευθύνουν οι ανίκανοι και οι επιτήδειοι. Είναι να απορούμε μετά, γιατί έφτασαν τα πράγματα μέχρι εδώ;

Για την οικοδόμηση του νέου πολιτισμού, πρέπει αρχικά να επιλέξουμε ποιος θα είναι ο θεμέλιος λίθος. Από τα όσα συνάγονται στην μέχρι τώρα διαδρομή μας, δεν μπορεί να είναι η οικονομία. Πρέπει αναγκαστικά να είναι η παιδεία. Για δυο λόγους: αν προηγηθεί πάλι η οικονομία ως το πεδίο που θα διοχετεύσουμε όλη μας τη δραστηριότητα, χωρίς να έχει

προηγηθεί μια σωστή διαπαιδαγώγηση του κάθε πολίτη, σε σχέση με τις προτεραιότητές του στη ζωή και τη θέση που κατέχει η οικονομία σ' αυτή, τότε μετά από λίγο χρονικό διάστημα θα είμαστε πάλι εδώ να συζητάμε για το πώς θα βγούμε από την κρίση. Μια ιστορική ματιά να ρίξουμε στα τελευταία 100 χρόνια της παγκόσμιας οικονομίας θα μας επιβεβαιώσει αυτό το γεγονός! Ο δεύτερος λόγος και σπουδαιότερος, είναι πως μόνο η παιδεία είναι ικανή να μας διδάξει ποια είναι η πραγματική σημασία της λέξης οικονομία: αυτή της ορθής διαχείρισης του οίκου, ξεκινώντας από τον εσωτερικό μας οίκο, τον εαυτό μας, που οδηγεί σε αυτόν που ονομάζουμε σπίτι και οικογένεια και καταλήγουμε στον ανώτερο που είναι η πολιτεία. Η ικανότητα να διαχειρίζεται κανείς με σύνεση τις οικιακές υποθέσεις είναι η "προπαιδεία" της πολιτικής επιστήμης. Αυτομάτως γίνεται φανερό πως η οικονομία δεν αφορά μόνο τα χρήματα αλλά και κάτι πολύ σπουδαιότερο: Είναι ένα μονοπάτι αυτογνωσίας καθώς ουσιαστικά ο άνθρωπος καλείται να γνωρίσει τον εαυτό του και εν συνεχεία να αντιληφθεί πως είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι ενός συνόλου. Σαν το κύτταρο στο ανθρώπινο σώμα, που με την εύρυθμη λειτουργία του και την αγαστή συνεργασία του με τα υπόλοιπα, υπηρετεί την υγεία των οργάνων, που με τη σειρά τους εργάζονται και συμμετέχουν στην καλή υγεία και ευρωστία του σώματος. Το κύτταρο όμως, όταν χάσει την ταυτότητά του μεταμορφώνεται σε καρκινικό· επιτίθεται στον ίδιο του τον οργανισμό, κλονίζοντας την υγεία του και

οδηγώντας τον στο θάνατο. Εν δυνάμει, τέτοια κύτταρα είμαστε όλοι οι άνθρωποι που έχουμε χάσει τον προσανατολισμό μας, είτε ανήκουμε στον απλό λαό είτε σε αυτούς που κυβερνούν τον λαό. Γιατί και η δεύτερη τάξη ξεπηδάει από την πρώτη, γι' αυτό ας μην βιαστούμε να κατηγορήσουμε οι μεν τους δε. Η αυτοκριτική είναι ένα χρήσιμο εφόδιο για την περαιτέρω πορεία μας προς την έξοδο από το σπήλαιο. Η ειλικρίνεια είναι το αμέσως επόμενο.

Σύμφωνα λοιπόν με την παραπάνω σχέση, είναι ανάγκη να αποκατασταθεί η υγεία του κάθε μεμονωμένου κυττάρου. Γιατί όπως λένε και οι σοφοί, κάθε αλλαγή ξεκινάει από τον ίδιο μας τον εαυτό. «Σκάψε μέσα σου. Μέσα σου βρίσκεται η πηγή του καλού και μπορεί να αναβλύζει πάντοτε, αν πάντοτε σκάβεις» σύμφωνα με την προτροπή του Φιλοσόφου-Αυτοκράτορα Μ. Αυρήλιου. Μέσα μας φωλιάζουν τα αρχέγονα ένστικτα, οι φόβοι και οι ανασφάλειες, το βόλεμα και το συμφέρον, τα πάθη και οι μικροσκοπιμότητες, όλα αυτά τα "αόρατα" αφεντικά που μας κρατούν υποδουλωμένους. Όλα αυτά ωστόσο μπορούν να καταπολεμηθούν με τη συμμετοχή μας σε μια ελεύθερη παιδεία και με την καθημερινή μας εξάσκηση στην αρετή. Όπως όταν γυμναζόμαστε καθημερινά σμιλεύουμε το σώμα μας και του χαρίζουμε υγεία και δύναμη, το ίδιο ακριβώς οφείλουμε να κάνουμε και για την άσκηση του πνεύματος. Μόνο τότε μπορούμε να δώσουμε μια νέα τροπή στον τρόπο που σκεφτόμαστε, ήτοι μια αλλαγή νοοτροπίας. Γιατί όπως διατείνεται και ο Αριστοτέλης, «τα πράγματα που πρέπει να μάθουμε να κάνουμε, τα μαθαίνουμε κάνοντάς τα» οικοδόμοι γινόμαστε χτίζοντας σπίτια και καθαριστές παίζοντας κιθάρα με τον ίδιο τρόπο γινόμαστε δίκαιοι κάνοντας δίκαιες πράξεις, σώφρονες κάνοντας σώφρονες πράξεις και ανδρείοι κάνοντας

ανδρείες πράξεις... οι συνήθειες δημιουργούνται από την επανάληψη όμοιων ενεργειών!».

Πρακτική εξάσκηση λοιπόν! Δεν υπάρχει κάποιο μαγικό ραβδί, που θα μας κάνει ξαφνικά ενάρετους και θα φτιάξει μια κοινωνία αγγελικά καμωμένη. Πρέπει να εξοβελίσουμε την οκνηρία σε όλα τα επίπεδα. Το γρήγορο και εύκολο που έχει γίνει το σλόγκαν της εποχής μας, πρέπει να δώσει τη θέση του στη σκληρή δουλειά και την αποτελεσματικότητα. Ας μην πέσουμε όμως στην ίδια παγίδα και εμείς να πούμε «αφού δεν υπάρχει σωστή παιδεία, τι να κάνουμε τώρα;»

Ο καθένας μας οφείλει και πρέπει να κάνει αυτή την εργασία με τον εαυτό του. Είναι στο χέρι μας να βρούμε τον απαραίτητο χρόνο για να ξυπνήσουμε πάλι το ενδιαφέρον για μάθηση. Αν θέλουμε όντως να χτίσουμε τον νέο πολιτισμό, είναι αναγκαία η καθημερινή άσκηση στο πεδίο της φιλοσοφίας, ως της ουσιαστικής παιδείας. Όχι ως μιας τρυφηλής ενασχόλησης με θεωρίες και ρητορικά τεχνάσματα, αλλά ως την πραγματική τέχνη του εὖ ζῆν' της "εὐβουλίας" καθώς λέει ο Πρωταγόρας στον ομώνυμο διάλογο, που οδηγεί στην "εὐπραγία", «στη σωστή σκέψη και λήψη αποφάσεων τόσο για τα θέματα που αφορούν τα οικεία, την ιδιωτική ζωή, πώς δηλαδή να διευθετεί κανείς με τον καλύτερο τρόπο τα ζητήματα του οίκου του, όσο και για τα θέματα που αφορούν την πόλη, ώστε να είναι κανείς όσο γίνεται πιο ικανός να πράξει και να μιλήσει για τα πολιτικά θέματα».

Υπάρχει μια φυσική γέφυρα μεταξύ μικρόκοσμου και μακρόκοσμου, ατόμου και πολιτείας. Όσο περισσότερο ασχολούνται οι πολίτες με την διανοητική και ηθική καλυτέρευση του εαυτού τους, τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες να αναλάβουν τα πολιτικά πράγματα άνθρωποι ενάρετοι, γυμνασμένοι στον διανοητικό και ηθικό στίβο, με καλή προαίρεση και συνεχή σπουδή στην επιστήμη του δημοσίου συμφέροντος: την πολιτική. Το ίδιο ισχύει και για την τοποθέτηση ανθρώπων σε όλες τις υπόλοιπες θέσεις που απαρτίζουν τις γνωστικές και πρακτικές τέχνες που δραστηριοποιείται ο άνθρωπος.

Η σύγχρονη νοοτροπία του "απολιτίκ" όπως λέγεται, όπου η ουδετερότητα και η αδιαφορία θεωρείται αντικειμενική και φρόνιμη στάση, πρέπει να αντικατασταθεί από ανθρώπους που δεν εξαργυρώνουν την υπευθυνότητά τους ως πολίτες μια φορά στα τέσσερα χρόνια, αλλά κάθε μέρα, μεριμνώντας

για την ορθή τοποθέτησή τους στα ζητήματα που ανακύπτουν στις κοινωνικές ομάδες όπου ανήκουν. Με ποιον τρόπο; Μα με το παράδειγμα φυσικά. Το παράδειγμα είναι ο σπουδαιότερος τρόπος, για να μεταδώσεις τη γνώση και την ωφέλεια στους συνανθρώπους σου. Κάνοντας αυτές τις μικρές καθημερινές πράξεις που προάγουν το κοινό αγαθό, την άμιλλα, τη φιλοτιμία και την αγωνιστικότητα. Και όπως την ώρα της Ανάστασης μες στο απόλυτο σκοτάδι, σπεύδουμε να πάρουμε το Φως από αυτό το ένα κερί, έτσι αρκεί από το παράδειγμα του ενός να συρρεύσουν και άλλοι να ανάψουν το δικό τους κερί και να φωτιστεί μια ολόκληρη κοινωνία.

Ο νέος πολιτισμός έχει ανάγκη από αυτό το φως. Από ενεργούς πολίτες που θα αποδεικνύουν έμπρακτα την αποτελεσματικότητά τους στην διαχείριση του οίκου τους, ώστε να προχωρήσουν και στην ορθή διαχείριση της πολιτείας. Όσο αυξάνεται το ποσοστό των πεπαιδευμένων τόσο μειώνεται το ποσοστό των θαυματοποιών και των καιροσκόπων που κακοποιούν τον θεσμό του Πολιτικού, του ανθρώπου που μπορεί να υπηρετήσει την βασιλική τέχνη σύμφωνα με τον Πλάτωνα την "κυριωτάτη των επιστημών" κατά τον Αριστοτέλη.

Η επιστήμη αυτή είναι η Πολιτική η οποία ηγείται των υπολοίπων επιστημών και καθορίζει την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία τους. Γι' αυτό ο Πολιτικός θα βρίσκεται στο τιμόνι, αφού θα έχει αποδείξει επανειλημμένα την αξία του και την αριστεία του, με κριτήριο την φιλοσοφική του παιδεία και όχι εξαιτίας κάποιου κληρονομικού δικαιώματος ή κάποιου ανασχηματισμού κυβέρνησης. Όπως για να λέγεται κάποιος ιατρός, πρέπει να ασκεί την ιατρική και για να λέγεται κάποιος μηχανικός πρέπει να επισκευάζει μηχανές έτσι και για να λέγεται κάποιος πολιτικός πρέπει να έχει την υπέρτατη εξειδίκευση στην τέχνη της διακυβέρνησης ανθρώπων. Της τέχνης που στηρίζεται στις αρετές της υπηρεσίας, της έρευνας και της αφοσίωσης. Μόνο ένας τέτοιος άνθρωπος μπορεί να εφαρμόσει στην υπόλοιπη κοινωνία την εξειδίκευση και να δώσει τον προσανατολισμό και τις σωστές προτεραιότητες στους πολίτες, ώστε να επιτευχθεί ο καταμερισμός και η κοινωνική δικαιοσύνη σύμφωνα και με τον ορισμό του Πλάτωνα «τὰ αὐτοῦ πράττειν καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν δικαιοσύνη ἐστί». Κατ' αυτό τον τρόπο η κάθε επιστήμη θα επιτυγχάνει τον τελικό της σκοπό που θα συνεισφέρει στο υπέρτατο αγαθό της

ευδαιμονίας, που είναι και ο τελικός σκοπός του ανθρώπινου όντος.

Μια μορφή ανατροφοδότησης θα μπει σε λειτουργία, καθώς η Πολιτεία, μόλις αποκτήσει οντολογική ταυτότητα, θα είναι σε θέση να παρέχει τα εφόδια, υλικά και πνευματικά, που θα βοηθήσουν τα μέλη της κοινωνίας να αποκτήσουν τόσο την αυτάρκειά τους, όσο και την πολυπόθητη συνείδηση πως ανήκουν σε ένα σύνολο όπου κανείς δεν περισσεύει. Οι χώρες που ξεχωρίζουν σήμερα για την ευημερία τους και έχουν τον υψηλότερο δείκτη μακροζωίας, είναι αυτές όπου η πολιτεία προάγει την πνευματική καλλιέργεια και κάνει τους πολίτες της να νιώθουν χρήσιμοι και συνειδητοί, προσφέροντας στο σύνολο μέχρι τα βαθιά τους γεράματα. Με άλλα λόγια, η τεμπελιά και η οκνηρία δεν πρέπει να έχουν θέση στην κοινωνία γιατί απλά, κάνουν κακό στην υγεία. Όπως έλεγε και ο θυμόσοφος λαός «ἀργία μήτηρ πάσης κακίας». Είναι ανάγκη ο νέος άνθρωπος να ακολουθήσει ηρωικά πρότυπα και να περπατήσει μονοπάτια που θα τον οδηγήσουν με φυσικό τρόπο στην εξωστρέφεια και στην δημιουργικότητα. Ο άνθρωπος που θα έχει γνωρίσει την έννοια του καθήκοντος και της συμμετοχής σε νέα οράματα και ιδεώδη. Και που θα φέρει τους σπόρους του Ιερού, της Ομορφιάς, της Αλήθειας και της Δικαιοσύνης.

Βιβλιογραφία – Πηγές

1. Αριστοτέλης: Ηθικά Νικομάχεια, «Εκδ. Ζήτρος»
2. Μάρκος Αυρήλιος: Τα Εις Εαυτόν, «Εκδ. Θύραθεν»
3. Ξενοφών: Οικονομικός, «Εκδ. Ζήτρος»
4. Πλάτων: Πολιτικός, «Εκδ. Ζήτρος»
5. Πλάτων: Πολιτεία, «Εκδ. Πόλις»
6. Πλάτων: Πρωταγόρας, «Εκδ. Ζήτρος»
7. Μπαίνουμε σε ένα Νέο Μεσαίωνα; Επιστροφή στο Μέλλον, «Εκδ. Νέα Ακρόπολη»
8. www.gnomikologikon.gr

Ο πολίτης του κόσμου

Κείμενο: Ομιλία του καθηγητού Χόρχε Άνχελ Λιβράγκα

Ο α μιλήσουμε, σήμερα για τον άνθρωπο και τα χαρακτηριστικά του. Οι αρχαίοι έλεγαν ότι ο άνθρωπος περικλείει τα πάντα. Αρκετές φορές έχουμε προσεγγίσει τη σύνθεση του ανθρώπου όπως τη συνέλαβαν ή τη φαντάζονταν οι αρχαίοι φιλόσοφοι. Θα υποστηρίξουμε λοιπόν ότι ο άνθρωπος δεν είναι ένας. Στην ουσία του είναι, αλλά αυτή η ουσία από την οπτική μας, δεν είναι εύκολα αναγνωρίσιμη. Αντιθέτως, νιώθουμε μέσα μας σαν να υπάρχει έναχαώδες πλήθος, σαν να είμαστε πολλοί. Πρέπει να δούμε λοιπόν: τι είναι το φυσικό, τι το μεταφυσικό, τι το οντολογικό; Κάθε πλάσμα μέσα μας μιλάει με διαφορετικό τρόπο. Υπάρχουν κάποιοι που λένε: «κρυνώνω», «είμαι μόνος, θα ήθελα να μιλήσω με κάποιον, θα ήθελα να μοιραστώ λίγη ζεστασιά με κάποιον, είμαι μόνος»; Ένας άλλος, μέσα του, τού εξηγεί ότι δεν είναι μόνος, ότι ολόκληρο το σύμπαν τον διαποτίζει, ότι υπάρχει μια Θεία Ιδέα που διέπει τα πάντα, ότι υπάρχει μια αλληλεπίδραση μεταξύ όλων των εκδηλωμένων. Και η φωνή απαντά: «Είμαι μόνος, είμαι μόνος, είμαι μόνος». Υπάρχουν και άλλες φωνές, επίσης πρωταρχικές, όταν μερικές φορές το ανώτερο μέρος μας, αυτό που έχει διαβάσει τόσα βιβλία, που έχει διαλογιστεί τόσα πράγματα, που έχει αισθανθεί τόσο πολύ, αισθάνεται ότι είναι πέρα από κάθε περίπτωση, πέρα από όλους τους κινδύνους. Αισθάνεται ότι είναι κατά κάποιο τρόπο αθάνατο, άφθαρτο, ότι θα συνεχιστεί στους αιώνες, ότι

ίσως έχει ήδη ζήσει και άλλες φορές. Αλλά μια μικρή φωνή, δυνατή και καθαρή, του απαντά: «Φοβάμαι, φοβάμαι». Και του εξηγούμε: «δεν υπάρχει λόγος να φοβάσαι, τίποτα δεν μπορεί να σε καταστρέψει, σκέψου το, είσαι μια ουσία της φύσης, οι ουσίες δεν μπορούν να καταστραφούν.»

Του εξηγούμε τον Πλάτωνα, του διδάσκουμε αυτό που μπορεί να είχε πει ο Αριστοτέλης, του μιλάμε για τον Καντ και αυτή η μικρή φωνή λέει: «Ναι, ναι, θυμάμαι, αλλά φοβάμαι».

Αυτοί οι δυαδισμοί που έχει ο άνθρωπος, που στον έναν ή τον άλλο βαθμό έχουμε όλοι, αυτή η συνεχής επιλογή υπάρχει μέσα μας, όπως σε εκείνο το παλιό ινδουιστικό βιβλίο που ίσως γνωρίζετε, τη Baghavad Gita, όταν ο Κρίσνα, συμβουλευοντας τον Αρζούνα, πάνω σε εκείνο το πολεμικό άρμα μεταξύ του στρατού των Κουράβας και των Παντάβας, του έλεγε ότι πριν μπει σε μάχη (ίσως πριν μπει στη ζωή, στην πραγματική εκδήλωση), πρέπει να επιλέξει, πρέπει να ξέρει τι πρόκειται να κάνει. Ένα από τα πιο δύσκολα ζητήματα για το άτομο σήμερα είναι η δυνατότητα επιλογής.

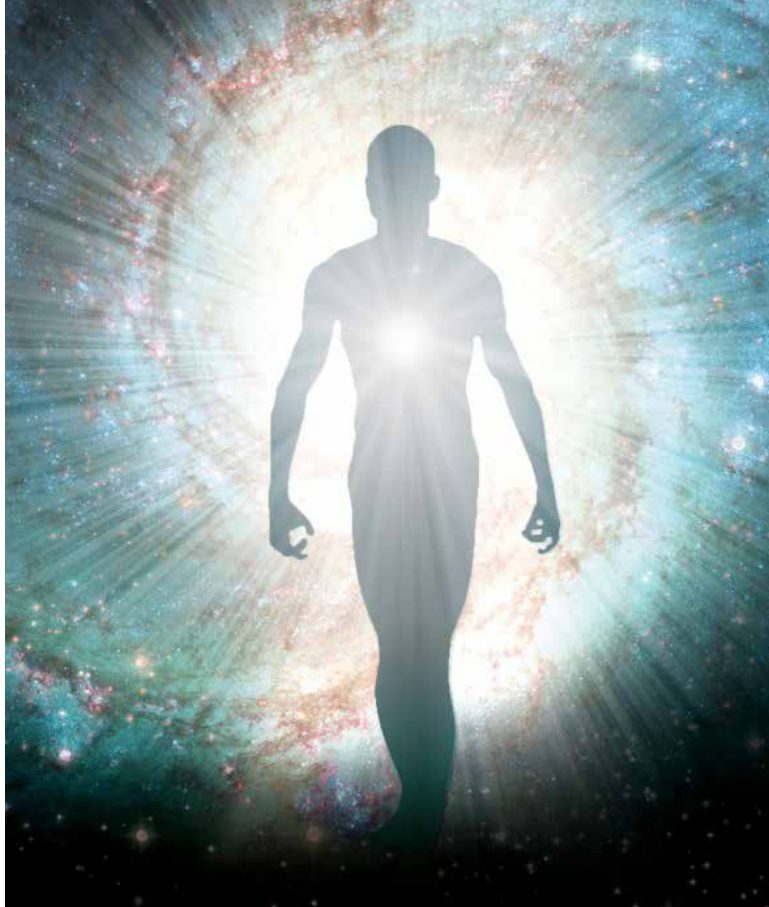
Σας ζητώ συγγνώμη αν ακολουθώ ένα σύστημα πολύ απλό, το οποίο, όμως, εμένα με βοήθησε πολύ: το σύστημα του Ορτέγκα Ι Γκασέτ (Jose Ortega y Gasset)[1], του φιλοσόφου, που μας εξήγησε ότι άλλο πράγμα είναι το Είναι και άλλο το περιβάλλον. Πρέπει να δούμε πρώτα στον εαυτό μας αυτές τις μικρές αντιφάσεις, εκείνες τις παρορμήσεις που, παρά τη

μικρότητα τους, συχνά κυβερνούν τα πεπρωμένα της ψυχής μας. Γιατί αυτές οι παρορμήσεις είναι αυτές που επιλέγουν το αν θα δούμε μια ταινία ή μια άλλη, αν θα πάμε μια βόλτα ή θα πιούμε ένα ποτό για να προσπαθήσουμε να ξεχάσουμε, αν θα βρούμε με έναν τον έναν φίλο ή τον άλλον, αν θα κάνουμε ένα ταξίδι ή όχι. Αυτές οι μικρές ερωτήσεις καθορίζουν αυτό που οι Ινδουιστές θα αποκαλούσαν το ατομικό και προσωπικό μας «κάρμα», δηλαδή το δικό μας παιχνίδι αιτιών και αποτελεσμάτων, που μας ρυθμίζει και που, κατά κάποιο τρόπο, μας κρατά μέσα σε μια κατάσταση σύγκρουσης.

Ο Ιονέσκο είπε στο Παρίσι ότι ο άνθρωπος θα έπρεπε να βρίσκεται σε ένα είδος αέναης σύγκρουσης, γιατί διαφορετικά θα έπαυε να είναι άνθρωπος. Υπάρχει μεγάλη αλήθεια σε όλα αυτά. Οι αρχαίες διδασκαλίες λένε ότι υπάρχουν μόνο δύο κατηγορίες ανθρώπων που δεν νοιάζονται για τον εαυτό τους και για αυτόν τον εσωτερικό μικρό «πόλεμο»: οι Βούδες (δηλαδή οι σοφοί) -που έχουν ήδη ξεπεράσει το ανθρώπινο επίπεδο- και οι ανόητοι -που δεν έχουν φτάσει ακόμη σε αυτό. Οι πρώτοι βρίσκονται από πάνω και δεν έχουν κανένα πρόβλημα και στην άλλη κατηγορία ανήκει ο ανόητος που τίποτα δεν τον ενδιαφέρει. Ο άνθρωπος, σαν άνθρωπος, στον βαθμό που βρίσκεται στη μέση μεταξύ αυτών των δύο καταστάσεων, νιώθει εκείνες τις μικρές φωνές, που αναδύονται σιγά σιγά μέσα του και που διαμορφώνουν τον τρόπο ύπαρξής του.

Αλλά δεν είμαστε μόνοι. Εμφανιστήκαμε στην παγκόσμια σκηνή και έχουμε να αντιμετωπίσουμε το περιβάλλον μας. Υπάρχουν πολλές θεωρίες για το πώς εμφανιστήκαμε και γιατί. Ας αφήσουμε στην άκρη αυτήν τη στιγμή το αν βρισκόμαστε εδώ λόγω του κάρμα που συσσωρεύτηκε από προηγούμενες ενσαρκώσεις ή επειδή ο καλός Κύριος ήθελε να έρθουμε ή λόγω της απλής συγκυρίας του ότι μας έφεραν στον κόσμο η μητέρα και ο πατέρας μας. Πάντως, κάτι ή κάποιος μας πήρε από το χέρι και μας ανέβασε στη σκηνή του κόσμου.

Ο άνθρωπος προσαρμόζεται σε αυτό το μέρος, και έτσι αποκτά μια γλώσσα, μια πίστη, μια σειρά εθίμων. Έπειτα περιμένει το χριστουγεννιάτικο δέντρο ή πιστεύει στους τρεις Μάγους, μέχρι να υπάρξει μια αντίφαση του, ενάντια σε αυτό το περιβάλλον. Ανακαλύπτει ότι πολλά πράγματα που του είχαν πει δεν είναι αλήθεια. Επιπλέον, οι άνθρωποι έχουμε διαφορετικές γλώσσες, έθιμα και τρόπους ντυσίματος.

Θυμάμαι μια φορά, όταν ήμουν με τον Σρι Ραμ, έναν πολύ διάσημο Ινδό φιλόσοφο, όταν τελειώναμε τη συνομιλία μας, με έσπρωχνε έξω από την πόρτα του ξενοδοχείου. Στην αρχή προσβαλλόμουν, σκεπτόμενος: «Θεέ μου, πόσο κακός ήμουν, πόσο θα μου έλειπε η παιδεία, για να πρέπει αυτός ο άνθρωπος να με βγάλει έξω με αυτό τον τρόπο!». Μέχρι που έμαθα ότι στην Ινδική αριστοκρατία είναι έθιμο να σπρώχνουν τους ανθρώπους να φύγουν από το σπίτι, γιατί έτσι υπονοούν ότι δεν θέλουν να φύγουν. Προφανώς, αυτό είναι μια σύγκρουση μεταξύ των ανθρώπινων εθίμων. Πρόκειται απλώς για έθιμα, αλλά δημιουργούν μια σύγκρουση.

Αυτές οι συγκρούσεις μεταξύ των μικρών πραγμάτων, μεταξύ εκείνων που μπορεί να μην έχουν μεγάλη σημασία, αλλά συμβαίνουν, όπως διαφορές μεταξύ του τρόπου ομιλίας, του τρόπου ζωής, του φαγητού, του ντυσίματος, διαμόρφωσαν, μαζί με όλες τις μεγάλες διαφορές που έχει δημιουργήσει η κοινωνία, αυτή η κοινωνία στην οποία βρισκόμαστε.

Το ίδιο συμβαίνει και στην πολιτική. Ανήκεις ή στη δεξιά ή στην αριστερά. Αλλά αν ακούσει κανείς, συνειδητοποιεί ότι η δεξιά έχει αριστερές ιδέες και η αριστερά έχει δεξιές ιδέες. Τότε, πώς ορίζεις τον εαυτό σου; Πώς θα φτάσεις σε εκείνη την κατάσταση στην οποία δεν είσαι πλέον προσκείμενος στη δεξιά ή την αριστερά, αλλά στο μέλλον, προς τα επάνω

και προς τα εμπρός; Αυτή τη στιγμή ο καθένας σας κάθεται σε μια καρέκλα, που είναι η δική του, και αν κάποιος την έπαιρνε, θα αναρωτιόσαστε: ποιος μου παίρνει την καρέκλα; Είναι κάτι αυτόματο, κάτι που προέρχεται από μέσα μας, σαν να υπήρχε ένα είδος ιδιοκτησίας σε σχέση με τη χρήση. Π.χ. ο εργάτης που έχει δουλέψει πολλά χρόνια στον τόρνο, στον ίδιο τόρνο, τον λέει «δικό» του. Ο άνθρωπος που έχει δουλέψει πολύ καιρό στο χωράφι με αλέτρι ή φτυάρι, ονομάζει εκείνο το αλέτρι ή το φτυάρι «το φτυάρι μου», «το αλέτρι μου».

Πάνω από όλους τους ρόλους, πέρα από όλες τις συμβάσεις, συγκρούμαστε επίσης ως προς τους διάφορους τρόπους κατανόησης περί του τι μπορεί να είναι η κοινωνία. Είναι ίσως ιστορικό λάθος, λόγω έλλειψης πληροφοριών ή παραποιημένων πληροφοριών, να πιστεύουμε ότι όλες οι μεγάλες επαναστάσεις προέρχονταν πάντα από αυτό που λέγεται «αριστερά». Όχι, οι επαναστάσεις δεν προέρχονταν από την αριστερά ή τη δεξιά, οι επαναστάσεις προέρχονταν πάντα από τους ανθρώπους. Μιλάμε για επαναστάσεις, γιατί το να πάρεις ένα όπλο και να πυροβολήσεις κάποιον στο κεφάλι δε σημαίνει επανάσταση. Αυτό είναι μια πράξη κτηνωδίας και δειλίας, κατακριτέα από κάθε άποψη. Μια αληθινή επανάσταση είναι να κάνεις την εξέλιξη να τρέξει ξανά (re-evolution), να κάνεις το νερό που έχει λιμνάσει να κινηθεί ξανά, να κάνεις τον

αέρα που είχε παγιδευτεί μέσα σε ένα δωμάτιο, και που ήδη μύριζε άσχημα, να κυκλοφορήσει ξανά. Αφήστε τα παράθυρα να ανοίξουν! Αυτό θα ήταν μια πραγματική επανάσταση, που δε μας την κάνουν ούτε οι δεξιοί ούτε οι αριστεροί, αλλά την κάνει πάντα ο άνθρωπος.

Ο άνθρωπος που αναδύεται, που αναστηνώνεται μπροστά σε μια ιστορική συγκυρία και λέει: «Φτάνει, δεν μπορεί να συνεχιστεί έτσι, πρέπει να προχωρήσουμε με άλλο τρόπο!» Είμαστε επίσης εξαρτημένοι από αυτόν τον κόσμο που έχει ήδη φτιαχτεί, σχηματιστεί και που νιώθουμε ότι δεν έχουμε τη δύναμη να τον σχηματίσουμε ή να τον αλλάξουμε. Δεν είμαστε ο Βούδας, δεν είμαστε ο Χριστός, δεν είμαστε εκείνες οι μορφές που μέσω της θρησκείας μπορούν να αλλάξουν την πορεία της Ιστορίας, αλλά είμαστε εκείνοι οι μικροί, οι μικρές χούφτες άμμου που κάνουν τη μεγάλη έρημο, τα φύλλα που αποτελούν το δέντρο και που όταν περνάει ο αέρας φτιάχνουμε τη μουσική μας. Φαινόμαστε λίγοι, αλλά με τον τρόπο μας φωνάζουμε μια αλήθεια, την αλήθεια μας. Και αυτή η χούφτα ανθρώπων που είμαστε, εμφανιζόμαστε μπροστά σε έναν ήδη προκαθορισμένο κόσμο και αναρωτιόμαστε αν μπορούμε να τον αλλάξουμε, αν θα μπορούσε να είναι διαφορετικός.

Και αν επιστρέψουμε για λίγο, προς αυτήν την εσωτερική μας πολυμορφία, μέσα σε αυτόν τον τεράστιο ανεμοστρόβιλο,

όπου υπάρχουν φωνές που ακούγονται από μέσα μας και που απαιτούν πράγματα από εμάς και φωνές που απαιτούν πράγματα από έξω, πρέπει να φτάσουμε σε αυτό που ανέφερα στην αρχή αυτής της μικρής παρουσίασης: Να γίνουμε πολίτες του κόσμου, να γίνουμε αληθινά κάτι που να περιλαμβάνει όλες τις όψεις.

Πώς μπορώ να γίνω πολίτης του κόσμου; Πώς θα μπορέσω να ενωθώ με το μέσα μου και με το έξω;

Το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνουμε είναι να καταλάβουμε ότι τα σχήματα δεν είναι ίδια. Βλέπω τα πρόσωπα εκατοντάδων ανθρώπων εδώ, μπροστά μου. Κανένας δεν έχει ίδιο πρόσωπο με τον άλλον, και, ευτυχώς για εσάς, κανένας δεν έχει το δικό μου. Έτσι, όλοι είμαστε διαφορετικοί. Υπάρχει λοιπόν ένα μέρος που μας χωρίζει, που μας διαφοροποιεί, αλλά υπάρχει ένα άλλο μέρος που μας ενώνει. Αυτό το μέρος που μας ενώνει, εσωτερικό, αόρατο, μας επιτρέπει να στηρίξουμε τον εαυτό μας. Να τον στηρίξουμε όχι σε αυτά που μας χωρίζουν, αλλά σε αυτά που μας ενώνουν, σε αυτή την εσωτερική δύναμη που μας κάνει να μπορούμε να προχωράμε κάθε μέρα, που μας κάνει αισιόδοξους κάθε πρωί.

Αυτή η προγονική αισιοδοξία, αυτή η αισιοδοξία που μας κάνει να συνεχίζουμε να περπατάμε, που αντικατοπτρίζεται στα αναμμένα κεριά στις τούρτες γενεθλίων, στα παιδιά που μεγαλώνουν, στους κήπους που πρασινίζουν, στις βιβλιοθήκες που γεμίζουν με τόμους, στη ζωή που συνεχίζεται και μας δίνει διαφορετικές εμπειρίες, όλες απαραίτητες για εμάς.

Αυτή η αισιοδοξία, που μας επιτρέπει να συλλάβουμε έναν Άνθρωπο που δεν είναι μόνο Νέος, αλλά και Καλύτερος – βασικά καλύτερος από αυτό που μπορούμε να είμαστε, έναν άνθρωπο όπως τον έχουμε ονειρευτεί, έναν άνθρωπο που εξωτερικεύει τη σκέψη του, την Ψυχή του, βγάζοντάς τες από αυτές τις κρυφές γωνιές όπου βρίσκονται οι στίχοι που δεν γράφουμε ποτέ, τα λόγια αγάπης που ποτέ δεν τολμήσαμε να προφέρουμε, οι ελπίδες που φοβόμασταν να εκφράσουμε από φόβο μήπως μας κοροϊδέψει ο κόσμος. Εκεί όπου βρίσκεται η στοργή μας για όλους τους ανθρώπους, ανεξάρτητα από το αν έχουν μαύρο ή λευκό δέρμα, εκεί όπου βρίσκεται η βασική μας κατανόηση για όλους τους ανθρώπους, χωρίς να έχει σημασία αν μιλούν τη μία ή την άλλη γλώσσα.

Τι έχει καταρρεύσει μέσα μας; Τι έχει καταρρεύσει έξω από εμάς; Εμείς, που πιστεύαμε στις ζωές μεγάλων ανδρών

και σπουδαίων γυναικών, τώρα απλώς μας λένε ότι δεν ήταν σπουδαίοι και μερικές φορές τους πιστεύουμε. Τι μας συμβαίνει; Τι μας συμβαίνει; Τι μας έχει κουράσει; Μήπως μας έχει κουράσει η θλίψη, η δυσπιστία; Μας έχουν εξαπατήσει τόσο πολύ που δεν πιστεύουμε πια σε κανέναν;

Κάπως, πρέπει να επιστρέψουμε στο να είμαστε νέοι, πρέπει να επιστρέψουμε στο να έχουμε εσωτερική και εξωτερική δύναμη. Πέρα από τις λέξεις, πέρα από τις ταμπέλες, πέρα από τα ονόματα που βάζει ο κόσμος στα πράγματα, πρέπει να αντιδράσουμε ως άνδρες και γυναίκες, με όλη τη δύναμη της καρδιάς μας και της φύσης μας. Πρέπει να καταλάβουμε ότι όταν νιώθουμε κάτι στην καρδιά πρέπει να μπορούμε να το εκφράσουμε. Αν νιώθουμε αγάπη πρέπει να ξέρουμε πώς να το φωνάξουμε, και αν νιώθουμε αρμονία πρέπει να ξέρουμε πώς να το φωνάξουμε, και αν νιώθουμε ότι η Ανθρωπότητα είναι Μία, πρέπει να είμαστε σε θέση να επιβεβαιώσουμε την Ενότητα αυτής της Ανθρωπότητας. Πρέπει να ξαναγίνουμε – και πάλι – Ντάμες και Ιππότες. Πρέπει να ταξιδέψουμε στους δρόμους του κόσμου αναζητώντας το Γκραάλ, το μυθικό Δισκοπότηρο, το μυθικό μέρος, το μυθικό αντικείμενο που θα μαζέψει όλους εμάς που κοιμόμαστε και θα ξυπνήσουμε, θα μας κάνει να βρούμε τον εαυτό μας και τους άλλους, τα παλιά όνειρα, τις πρωταρχικές γνώσεις που μας έδωσαν οι παππούδες μας, τα ακαταλαβίστικα λόγια που έλεγαν τα εγγονάκια μας.

Ας συναντηθούμε ξανά, πέρα από τον χώρο, πέρα από τον χρόνο. Ας είμαστε αληθινά «πολίτες του κόσμου», άνδρες και γυναίκες ικανοί να αισθάνονται τον εαυτό τους, να αισθάνονται τα χέρια τους, να αισθάνονται τον Θεό, να μην ντρέπονται για το τι είναι ιερό ή καλό. Ένας άνθρωπος που δεν μπορεί να αγοραστεί με χρυσό ή να σβήσει με μολύβδο. Αυτός είναι ο Νέος Άνθρωπος. Αυτός είναι ο άνθρωπος που προτείνει η Νέα Ακρόπολη, ο άνθρωπος που θα έρθει αύριο, ο άνθρωπος που θα γυρίσει τους μύλους της Ιστορίας με τον νέο άνεμο της πνευματικής ανάστασης: της βαθύτερης Επανάστασης όλων.

[1] Ο Χοσέ Ορτέγα ι Γκασέτ γεννήθηκε στη Μαδρίτη, 9 Μαΐου 1883 και πέθανε στις 18 Οκτωβρίου 1955. Ήταν Ισπανός φιλόσοφος και δοκιμιογράφος, που, στην εποχή του, άσκησε σημαντική επιρροή στην πνευματική και πολιτιστική ζωή της Ισπανίας.

Πηγή

1. <https://biblioteca.acropolis.org/el-hombre-cosmopolita>, Μετάφραση: Έλενα Μιλοβάνοβα

Ένα νέο μοντέλο πολιτισμού

Κείμενο: G. Sommer

Ένα από τα πιο εκπληκτικά πράγματα που συναντάμε στους αρχαίους πολιτισμούς είναι η ενότητα στον τρόπο ζωής τους. Στο Ινστιτούτο Τεχνών του Σικάγο, για παράδειγμα, υπάρχει μια όμορφη στήλη από τα ερείπια των Μάγια στο Calakmul του Μεξικό. Αυτή η στήλη (εικόνα στην απέναντι σελίδα) αναπαριστά έναν κυβερνήτη στο καθήκον του ως αρχιερέα, ντυμένο με τελετουργικά ενδύματα, κρατώντας τελετουργικά αντικείμενα και εκτελώντας ξεκάθαρα ένα σημαντικό τελετουργικό. Πιστεύουμε ότι το εν λόγω τελετουργικό συνδέεται με το κλείσιμο ενός δεκαετή κύκλου στο ημερολόγιο των Μάγια, το οποίο είναι μετρημένο με τέτοια ακρίβεια, που σήμερα μπορούμε να καθορίσουμε την ακριβή ημερομηνία του τελετουργικού. Αυτή η στήλη, επομένως, είναι καλλιτεχνική στην αναπαράστασή της, θρησκευτική στην σημασία της, πολιτική στην αυθεντία της και επιστημονική στις μετρήσεις της.

Η αρχαία Αίγυπτος είναι ένα ακόμα τέλειο παράδειγμα της ενότητας που εμφανίζεται στους αρχαίους πολιτισμούς. Η θρησκεία και η συνακόλουθη ηθική ενσωματώθηκε απρόσκοπτα στον πολιτισμό τους. Ενώ η θρησκεία γινόταν αντιληπτή σε διάφορα βάθη, όλοι οι άνθρωποι ήταν θρησκευόμενοι σε κάποιο βαθμό. Πολιτική και θρησκεία ήταν αχώριστα. Ο Φαραώ ήταν επίσης αρχιερέας, και συμμετείχε σε διάφορες τελετές μέσα στον χρόνο. Η εξουσία του να κυβερνά προερχόταν από την υπακοή του στους θεούς, ειδικότερα

στην Μάατ, τη θεά της Δικαιοσύνης. Την ίδια στιγμή η Αίγυπτος ήταν άκρως επιστημονική κοινωνία. Για το χτίσιμο των υπέροχα ευθυγραμμισμένων και κατασκευασμένων ναών και πυραμίδων, πρέπει να είχαν βαθιά γνώση ανεπτυγμένης μηχανικής και αστρονομίας, και εφαρμογή κάποιου είδους τεχνολογίας. Το γεγονός είναι ότι μέχρι σήμερα, υπάρχει μια συνεχόμενη διαμάχη ανάμεσα στους αρχαιολόγους για το πως οι Αιγύπτιοι ήταν ικανοί να κατορθώσουν αυτά τα επιτεύγματα. Τέλος, η Αιγυπτιακή τέχνη αντανakλούσε και την θρησκεία και την πολιτική, και ήταν βασισμένη σε υψηλής ακρίβειας αναλογίες οι οποίες τηρούνταν αυστηρά.

Εμπνευσμένος από αυτούς τους αρχαίους πολιτισμούς, και με το όραμα να υιοθετηθούν οι αρχές τους στην δική μας ανθρωπότητα, ο φιλόσοφος και ιδρυτής της Νέα Ακρόπολης, Jorge Linñaga, πρότεινε ένα πυραμидικό μοντέλο πολιτισμού βασισμένο στις 4 πτυχές της ανθρώπινης σφαίρας Επιστήμη, Θρησκεία, Πολιτική και Τέχνη.

Με τον πιο απλό τρόπο, η επιστήμη μπορεί να οριστεί ως η αναζήτηση της αλήθειας. Στο δυτικό κόσμο, επηρεασμένο από μια ισχυρή Αριστοτελική παράδοση, η επιστήμη εστιάζει σχεδόν αποκλειστικά στην σφαίρα της ύλης, το μέρος της φύσης που μπορούν να αντιληφθούν οι αισθήσεις. Στην Ανατολή, όμως, υπάρχει μια μακρά παράδοση, πολύ παρόμοια με την Πλατωνική θεώρηση, ότι το φυσικό σύμπαν είναι ουσιαστικά μάγια, μια ψευδαίσθηση, με την έννοια ότι είναι σε συνεχή ροή, σε συνεχή κίνηση.

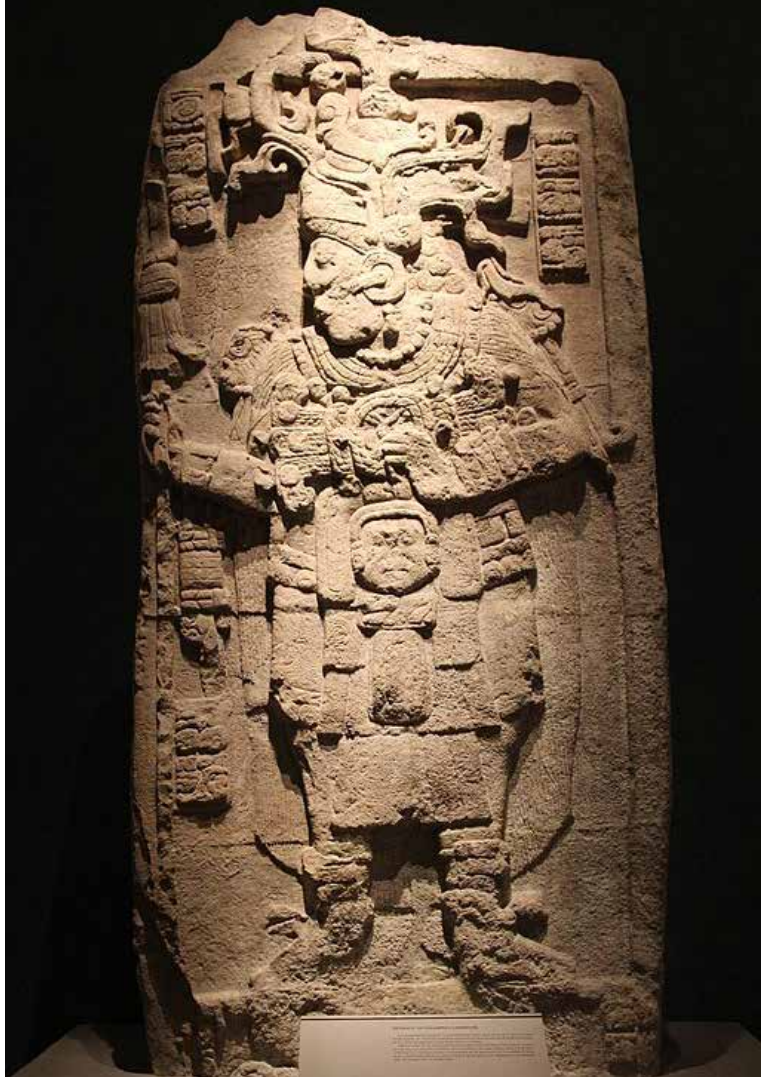
Σύμφωνα με αυτή την θεώρηση οι αισθήσεις μας δεν μπορούν να είναι πλήρως άξιες εμπιστοσύνης ως προάγγελοι της αλήθειας. Ως αποτέλεσμα υπάρχει μια ισχυρή επιστημονική παράδοση η οποία δίνει έμφαση στην εξερεύνηση ενός εσωτερικού, υποκειμενικού κόσμου, μέσα από την σκέψη και τον διαλογισμό. Προφανώς και τα δύο αυτά μονοπάτια μπορούν να είναι πολύ θετικά, αν τα θεωρήσουμε ως συμπληρωματικά., και αν υπηρετούν την ευημερία της ανθρωπότητας πάνω από όλα τα οικονομικά ή άλλα προσωπικά συμφέροντα που μπορεί να είναι κατάλληλα για το εμπόριο, αλλά όχι για την επιστήμη.

Η θρησκεία, η οποία συνήθως έρχεται σε αντίθεση με την επιστήμη, έχει σημαντικά κακή φήμη τα τελευταία εκατό χρόνια. Συνήθως κατηγορείται για όλα τα κακά του κόσμου, τους αμέτρητους πολέμους και γενοκτονίες, την διάκριση και τον δογματισμό.

Είναι αλήθεια, χωρίς αμφιβολία, ότι πολλά κακά πραγματοποιήθηκαν “στο όνομα του θεού”. Αλλά το να κατηγορείς την ιδέα, δηλαδή την έννοια της θρησκείας, για τα κακά που πραγματοποίησαν οι αυτοαποκαλούμενοι οπαδοί, είναι τόσο γελοίο όσο να κατηγορείς την επιστήμη για την ατομική βόμβα, το χημικό πόλεμο, το ψηφιακό μίσος ή της επιθέσεις με drone.

Θρησκεία και επιστήμη αποτελούν πτυχές της ανθρωπίνης ύπαρξης από την αρχή των χρόνων, και έχουν χρησιμοποιηθεί και οι δύο για καλό και για κακό, ανάλογα με το ποιος τις χρησιμοποιεί. Μπορούμε να πούμε ότι, ακριβώς η λανθασμένη χρήση τους είναι που έχει ως αποτέλεσμα τον διαχωρισμό της μίας από την άλλη. Η θρησκεία χωρίς επιστήμη γίνεται δόγμα και προκατάληψη. Εστιάζεται σε κυριολεκτικές ερμηνείες και επιπόλαιες, φανατικές παρατηρήσεις πάνω στα ιερά βιβλία. Η επιστήμη χωρίς θρησκεία, ωστόσο, γίνεται ένα γραφειοκρατικό κυνήγι της παραμικρής λεπτομέρειας, με έλλειψη οράματος ή χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις ηθικές συνέπειες. Αυτό οδηγεί τον επιστήμονα να εργάζεται για τα μεγάλα συμφέροντα που δεν έχουν ακριβώς το καλό της ανθρωπότητας στο νου τους.

Χωρίς την θρησκεία, πολλοί από τους θησαυρούς της ανθρωπότητας, όπως η τέχνη των σπηλαιών της Αλταμίρα, οι Πυραμίδες, η Καπέλα Σιζτίνα, η Μπαγκαβάτ Γκίτα και η αναγεννησιακή τέχνη, δεν θα υπήρχαν, για να μην αναφέρουμε το έργο των μεγάλων ιδεαλιστών του 20ου αιώνα, όπως του Γκάντι και του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ.

Αλλά τι είναι η θρησκεία; Ένας θαυμάσιος ορισμός έρχεται από την πένα του Άλμπερτ Αϊνστάιν: «Ένας θρησκευόμενος άνθρωπος είναι ευσεβής με την έννοια ότι δεν έχει αμφιβολία για την σημασία αυτών των υπερ-προσωπικών αντικειμένων και στόχων που ούτε απαιτούν ούτε είναι ικανά να θεμελιωθούν λογικά ... με αυτή την έννοια θρησκεία είναι η πανάρχαια προσπάθεια της ανθρωπότητας να συνειδητοποιήσει καθαρά και πλήρως αυτές της αξίες και στόχους, να ενδυναμώνει και να επεκτείνει συνεχώς τα αποτελέσματά τους. Αν κάποιος συλλάβει την θρησκεία και την επιστήμη βάση αυτών των ορισμών τότε η διαμάχη μεταξύ τους είναι αδύνατη. Γιατί η επιστήμη μπορεί να εξακριβώνει μόνο αυτό που είναι, όχι αυτό που θα έπρεπε να είναι...»

Ή σε μια πιο γενική έννοια, όπως ο Jorge Livraga την ορίζει - θρησκεία είναι οτιδήποτε ενώνει: Τον Άνθρωπο με τον Θεό και τη φύση, τον άνθρωπο με τον άνθρωπο, τον άνθρωπο με τον εαυτό του.

Τρίτον, η πολιτική μπορεί να οριστεί ως η επιστήμη και η τέχνη της ηγεσίας. Επιστήμη επειδή έχει να κάνει με ανθρώπινα

όντα,, που λειτουργούν βάση συγκεκριμένων φυσικών νόμων, ψυχολογικών νόμων, και νοητικών αρχών. Τέχνη, επειδή έχει να κάνει με ανθρώπινα όντα και όχι ρομπότ, ανθρώπους που έχουν συναισθήματα, ανάγκες και όνειρα, και είναι σε μια συνεχή εσωτερική μάχη να εναρμονίσουν τις διαφορετικές πτυχές του είναι τους.

Η ηγεσία δεν είναι χειραγώγηση, αλλά καλεί τις υψηλότερες πτυχές αυτών που οδηγούνται, σε μια αναζήτηση ενός υψηλότερου στόχου ή ιδανικού. Αυτοί που οδηγούν δεν είναι τέλει άνθρωποι, αλλά έχουν ένα υψηλότερο πλεονέκτημα, έχουν ένα όραμα. Μπορούν να δουν ένα πιθανό καλύτερο μέλλον που οι άλλοι δεν μπορούν να δουν και έχουν εκπαιδευμένες τις δεξιότητες και ακονισμένες τις ιδιότητες που απαιτούνται για να προσωποποιήσουν αυτό το μέλλον, και να είναι ένα ζωντανό παράδειγμα του οράματος που διοχετεύουν.

Χωρίς αυτό το όραμα, δεν έχουμε ηγέτες αλλά στην καλύτερη περίπτωση “αφεντικά”, έναν διαχειριστή ή έναν γραφειοκράτη, και στην χειρότερη περίπτωση ... απλά, κοίτα τριγύρω.

Η πολιτική, ακριβώς όπως και η θρησκεία, έχει την “βρώμα” αυτών που την χειρίστηκαν για τους δικούς τους προσωπικούς σκοπούς. Αλλά ας μην κάνουμε λάθος, χωρίς την πραγματική χρήση της πολιτικής, η κοινωνία δεν θα ήταν δυνατή. Κάθε πρόοδος, κάθε συλλογική κίνηση προς τα μπρος έγινε από πραγματικούς ηγέτες, ή με άλλα λόγια, από ανθρώπους που άσκησαν την πολιτική με την φυσική της χρήση.

Τέλος έχουμε την τέχνη. Είναι δύσκολο να μιλήσουμε για την τέχνη ως μια μοναδική έννοια, καθώς καθένας μας έχει το δικό του γούστο στην τέχνη, που από μόνα τους αλλάζουν και εξελίσσονται στον χρόνο. Ωστόσο, για λόγους απλότητας, μπορούμε να ορίσουμε την τέχνη ως την επιδίωξη της ομορφιάς.

Κάποιοι λένε ότι «η ομορφιά είναι μέσα στα μάτια του θεατή», και ενώ αυτό είναι αλήθεια, υπάρχουν κάποια πράγματα στη ζωή που καθολικά θαυμάζονται ως όμορφα.

Δεν έχω συναντήσει ποτέ άνθρωπο που να λέει ότι το ηλιοβασίλεμα και οι πεταλούδες είναι άσχημα, και δεν περιμένω κάτι τέτοιο. Δηλαδή, ενώ υπάρχουν ποικίλα γούστα και πολιτισμικά υπόβαθρα, υπάρχουν πιθανώς και κάποιες καθολικές πτυχές για την ομορφιά.

Τι μπορούμε να πούμε σίγουρα για την ομορφιά; Ότι έχει αντίκτυπο, ότι μας κόβει την ανάσα. Δεν είναι ορθολογική. Δεν εξηγείται ούτε με λόγια ούτε είναι απαραίτητο να γίνει αυτό. Παρουσία της ομορφιάς, όλες οι λέξεις τελειώνουν, δεν χρειάζεται να επισημάνουμε ή να βάλουμε μια ταμπέλα “χειροκροτήστε, γιατί αυτό είναι όμορφο” - η ομορφιά μιλάει από μόνη της.

Αλλά για να αντιληφθούμε την ομορφιά χρειάζεται να αφαιρέσουμε τους εσωτερικούς μας τοίχους, να επιτρέψουμε στην υπέροχη επίδραση της ομορφιάς να διεισδύσει μέσα μας. Αν είμαστε χοντροκομμένοι μέσα, τότε τα μάτια της ψυχής καλύπτονται από ένα πέπλο σκότους που ούτε η ομορφιά δεν μπορεί να διαπεράσει.

Και ο καλλιτέχνης; Ο καλλιτέχνης είναι το τυχερό ή ίσως άτυχο, παιδάκι που μπορεί να αντιληφθεί άμεσα αυτή την ομορφιά που έρχεται από κάπου αλλού, και να την εκφράσει μέσα από μορφές που μπορούν να γίνουν αντιληπτές από εμάς τους υπόλοιπους θνητούς.

Αλλά υπάρχει ακόμα ένα πράγμα που λείπει. Αυτά τα τέσσερα μονοπάτια πρέπει να ενωθούν με το νήμα της φιλοσοφίας, την αγάπη για την Σοφία, που είναι η μόνη μαθητεία που μπορεί να μας δείξει ότι, πίσω από τις λέξεις, πίσω από τις παρεξηγήσεις, αυτά τα τέσσερα στοιχεία μοιράζονται ένα σημαντικό και ουσιαστικό στοιχείο – τον άνθρωπο και την πορεία του.

Ας αρχίσουμε λοιπόν να φανταζόμαστε ένα διαφορετικό μέλλον. Επειδή, αν συνεχίσουμε να σπέρνουμε τους ίδιους σπόρους δεν μπορούμε να περιμένουμε διαφορετικούς καρπούς.

Ας φανταστούμε ένα μέλλον όπου οι διαφορετικές πτυχές της ανθρώπινης ζωής θα είναι ενωμένες και όχι χωρισμένες, ένα μέλλον όπου η επιστήμη, η θρησκεία, η πολιτική και η τέχνη θα συνεργάζονται για έναν καλύτερο κόσμο.

Η Νέα Ακρόπολη πραγματοποιεί δράσεις για τη Φιλοσοφία, τον Πολιτισμό και τον Εθελοντισμό, προσφέροντας ουσιαστικές επιλογές και καλύπτοντας όλους όσοι επιθυμούν να φέρουν στη ζωή τους μια εσωτερική αναγέννηση.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Εισαγωγικό σεμινάριο Εσωτερικής Φιλοσοφίας και Εσωτερικής Ψυχολογίας • Ανοιχτές συζητήσεις για τη Φιλοσοφία • Διαλέξεις, σε συνεργασία με χώρους πολιτισμού, για την Παγκόσμια Ημέρα Φιλοσοφίας υπό την αιγίδα της UNESCO

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Επισκέψεις σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους • Θεατρικά δρώμενα • Μουσικές θεματικές βραδιές • Δημιουργικά εργαστήρια: αρχαιολογικών αντιγράφων, πυρογραφίας, ζωγραφικής • Εκδοτική δραστηριότητα βιβλίων εσωτερισμού και φιλοσοφίας • Αθλητική δραστηριότητα: αθλητικοί αγώνες, τουρνουά, φιλοσοφικές πολεμικές τέχνες • Ομάδες ανάγνωσης και ανταλλαγής βιβλίων (Booksharing – Booklab)

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ

Οικολογικές πρωτοβουλίες για τη φροντίδα πάρκων, δασών, παραλιών • Κοινωνικές πρωτοβουλίες στήριξης ευπαθών ομάδων και προσφοράς • Αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών και φυσικών καταστροφών • Σεμινάρια για την ανάπτυξη της εθελοντικής συνείδησης • Δίκτυο ανταλλακτικής και εναλλακτικής οικονομίας • Ετήσια Πανελλήνια Πορτή Εθελοντισμού, με συμμετοχή τοπικών και διεθνών εθελοντικών οργανισμών (Κίνηση Φορέων Εθελοντισμού)

Αθήνα, 210 88 10 830

Ιλίσια, 210 7794368, 6987124197

Περιστέρι, 2130282657

Αιγάλεω, 698 185 8033

Καλλιθέα, 216 7007072

Πειραιάς, 211 4025482

Θεσσαλονίκη (κέντρο), 2310-285020

Θεσσαλονίκη (Άγιος Δημήτριος), 6979496723

Θεσσαλονίκη (Ανάληψη), 2313094863

Ηράκλειο, 6981888493

Ρέθυμνο, 28310 52884

Χανιά, 2821023189

Βόλος, 6974482907

Πάτρα 2610006923 & What's up 6980500044

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

Γιορτές της Άνοιξης και του Καλοκαιριού

- Ο ερχομός της Άνοιξης και της Αναγέννησης
- Εαρινή Ισημερία
- Η γιορτή του Αγίου Γεωργίου
- Η Πρωτομαγιά

Socialize

philosophically

βρείτε τις εκδόσεις
μας ηλεκτρονικά
στο scribd.com

Ενημέρωση
Διαγωνισμοί
Short films and
spots for thinking
Φωτογραφίες
Ρητά for sharing

www.nea-acropoli.gr

www.nea-acropoli-athens.gr

www.nea-acropoli-thes.gr

ζήσε με την

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

Ποιος είμαι;

Από πού έρχομαι;

Πού πηγαίνω;

Οι απαντήσεις
θα αναζητηθούν
στους:

Πλάτωνα

Αριστοτέλη

Μπαγκαβάτ Γκίτα

Βούδας

Κομφούκιος

Θιβέτ

Αίγυπτος

Πλωτίνος

Στωικοί

Καντ

Διάρκεια:

12 συναντήσεις

Ενάρξεις: κάθε μήνα στα κέντρα της Νέας Ακρόπολης στην Ελλάδα

ISSN 2241-4711

9 772241 471000